

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [ELEANOR SHARPSTON]
SECINĀJUMI,
sniegti 2007. gada 15. maijā¹

1. Šī apelācijas sūdzība attiecas uz vienas Austrijas federālās zemes [Land] mēģinājumu ar mērķi radīt lauksaimniecības reģionu, kurā nav ģenētiski modificētu organismu (turpmāk tekstā — “GMO”), pieņemot likumu, kurā paredzēts *vispārējs* aizliegums audzēt ģenētiski modificētus augus vai sēklas un audzēt un izplatīt transgēnos (ģenētiski modificētus) dzīvniekus.

2. Tomēr saskaņā ar Direktīvu 2001/18² uz GMO izplatīšanu vai laišanu tirgū attiecas atļauju izsniegšanas kārtība, saskaņā ar kuru *katrā atsevišķā gadījumā* ir jāizvērtē veselībai un videi radītais risks.

3. Likumprojekts tika paziņots Komisijai, lai, pamatojoties uz EKL 95. panta 5. un 6. punktu, saņemtu atļauju atkāpties no direktīvas noteikumiem, pamatojoties uz “jauniem zinātnes datiem vides vai darba vides aizsardzības jomā[, saistītiem] ar īpašu

problēmu, kas šai dalībvalstij radusies pēc saskaņošanas pasākuma paredzēšanas”. Komisija uzskatīja, ka šādi dati nav iesniegti, un noraidīja lūgumu apstiprināt likumprojektu.

4. Pirmās instances tiesā šo lēmumu apstrīdēja gan attiecīgā federālā zeme, *Land Oberösterreich* (Augšaustrija), gan Austrijas Republika. Pirmās instances tiesa šīs prasības noraidīja, pieņemot spriedumu apvienotās lietās, un abas prasītājas ir iesniegušas apelācijas sūdzību.

5. Tās būtībā apgalvo, ka Pirmās instances tiesa nav ņēmusi vērā faktu, ka Austrijai nebija iespējams izteikt viedokli par Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (turpmāk tekstā — “EFSA”) atzinumu, pārkāpjot to tiesības tikt uzklaustām; nav ņēmusi vērā problēmas īpašo raksturu Augšaustrijā, tādē-

¹ — Oriģinālvaloda — angļu.

² — Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 12. marta Direktīva 2001/18/EK par ģenētiski modificētu organismu apzinātu izplatīšanu vidē un Padomes Direktīvas 90/220/EEK atceļšanu (OV L 106, 1. lpp.).

jādi atbilstoši nepamatojot tās nolēmumu; un pienācīgi nav ņēmusi vērā piesardzības principu.

saskaņošanas pasākuma paredzēšanas, tā dara Komisijai zināmus plānotos noteikumus, kā arī pamatojumu to ieviešanai.

Kopienu tiesiskais regulējums

Līguma noteikumi

6. EKL 95. panta 4., 5. un 6. punktā noteikts:

“4. Ja pēc tam, kad Padome vai Komisija ir noteikusi saskaņošanas pasākumu, kāda dalībvalsts uzskata par vajadzīgu atstāt spēkā savus noteikumus 30. pantā minēto būtisko iemeslu dēļ vai nolūkā aizsargāt vidi vai darba vidi, tā dara Komisijai zināmus šos noteikumus, kā arī pamatojumu to atstāšanai spēkā.

5. Turklāt, neskarot 4. punktu, ja pēc tam, kad Padome vai Komisija paredzējusi saskaņošanas pasākumu, kāda dalībvalsts uzskata, ka tai jāievieš savi noteikumi, kas pamatojas uz jauniem zinātnes datiem vides vai darba vides aizsardzības jomā un ir saistīti ar īpašu problēmu, kas šai dalībvalstij radusies pēc

6. Komisija sešos mēnešos pēc 4. un 5. punktā minētās paziņošanas apstiprina vai noraida attiecīgos valsts noteikumus, iepriekš pārbaudot, vai tie nav patvaļīgas diskriminācijas līdzeklis vai slēpts ierobežojums tirdzniecībā starp dalībvalstīm un nerada šķēršļus iekšējā tirgus darbībai.

Ja šajā laikā Komisija lēmumu nav pieņēmusi, 4. un 5. punktā minētos noteikumus uzskata par apstiprinātiem.

Komisija var informēt attiecīgo dalībvalsti, ka šajā punktā minēto laiku var vēl pagarināt uz laiku līdz sešiem mēnešiem, ja to attaisno jautājuma sarežģītība un cilvēku veselība netiek apdraudēta.”

7. Kopienas vides politika ir aprakstīta EKL 174.–176. pantā. It īpaši 174. panta 2. punktā noteikts:

“Kopienas politika attiecībā uz vidi tiecas panākt augsta līmeņa aizsardzību, ievērojot dažādu Kopienas reģionu stāvokļa atšķirības. Tā pamatojas uz piesardzības un preventīvās darbības principu, uz principu, ka videi nodarīts kaitējums jālabo, pirmām kārtām novēršot tā cēloni, un uz principu, ka maksā piesārņotājs.

Šajā sakarā saskaņošanas pasākumi, kas atbilst vides aizsardzības prasībām, vajadzības gadījumā paredz drošības klauzulu, kas ļauj dalībvalstīm ar ekonomiku nesaistītu vides apsvērumu dēļ veikt provizorisks pasākumus, uz kuriem attiecas Kopienas pārbaudes procedūras.”

9. Uz ĢMO apzinātu izplatīšanu vai laišanu tirgū attiecas atļauju izsniegšanas kārtība. Uz ĢMO izplatīšanu jebkurā citā nolūkā, izņemot to laišanu tirgū (būtībā eksperimentālos nolūkos — Direktīvas B daļa, 5.–11. pants), attiecas procedūra, saskaņā ar kuru ir jāsaņem atļauja valsts līmenī; un uz ĢMO kā produktu vai kā produktu sastāvdaļu laišanu tirgū (C daļa, 12.–24. pants) attiecas procedūra, kas norit Kopienas līmenī, kuras gala atzinums ir saistošs visā Eiropas Savienībā. Kopienas procedūru saskaņā ar C daļu uzsāk tās dalībvalsts kompetentajā iestādē, kurā paredzēts attiecīgo ĢMO laist tirgū pirmo reizi, un tajā ir plaši iesaistītas visu dalībvalstu kompetentās iestādes³.

10. Direktīvas A daļā paredzēto vispārīgo noteikumu 4. pantā *inter alia* paredzēts, ka

Direktīva 2001/18

8. Uz ĢMO apzinātu izplatīšanu vidē kopš 2002. gada 17. oktobra attiecas Direktīva 2001/18, kuras mērķis ir tuvināt valsts tiesību aktus un procedūras šajā jomā.

— dalībvalstis saskaņā ar piesardzības principu nodrošina atbilstīgus pasākumus, lai novērstu nelabvēlīgu iedarbību uz cilvēku veselību un vidi, ko varētu

³ — Noderīga C daļā paredzētās procedūras shēma parādās A-2 pielikumā 2006. gada 29. septembra PTO ekspertu ziņojumiem WT/DS291/R, WT/DS292/R un WT/DS293/R, Eiropas Kopienas — Pasākumi, kas ietekmē bioloģisko tehnoloģiju produktu apstiprināšanu un laišanu tirgū.

izraisīt apzināta ĢMO izplatīšana vai laišana tirgū;

un izlemj par vides risku novērtējuma pareizību;

- jebkura persona, pirms tā iesniedz paziņojumu saskaņā ar B vai C daļu, novērtē vides riskus;

- dalībvalstis nodrošina, ka kompetentā iestāde pēc vajadzības organizē inspicēšanu un citus kontroles pasākumus un ka tiek veikti nepieciešamie pasākumi, lai izbeigtu izplatīšanu vai laišanu tirgū un, vajadzības gadījumā, sāktu aizsargājošus pasākumus, kā arī informētu sabiedrību, Komisiju un citas dalībvalstis.

- dalībvalstis un Komisija nodrošina, ka ĢMO, kas satur ģēnus, kuriem ir raksturīga rezistence pret antibiotikām, ko lieto medicīniskajā un veterinārajā aprūpē, novērtējot vides riskus, it īpaši ņem vērā, lai identificētu un pakāpeniski pārtrauktu tādu pretantibiotiku rezistences marķieru klātbūtni ĢMO, kuri var nelabvēlīgi ietekmēt cilvēku veselību un vidi;

11. Direktīvas C daļā 20. pantā ar virsrakstu "Monitorings un jaunas informācijas kārtošana" noteikts:

- dalībvalstis un, vajadzības gadījumā, Komisija nodrošina, ka katrā atsevišķā gadījumā tās precīzi novērtē iespējamo nelabvēlīgo ietekmi uz cilvēku veselību un vidi;

"1. Pēc tāda produkta laišanas tirgū, kas satur ĢMO vai sastāv no tiem, paziņojuma iesniedzējs nodrošina monitoringu un ziņošanu saskaņā ar piekrišanā noteiktajiem nosacījumiem. Ziņojumus par monitoringu iesniedz Komisijai un dalībvalstu kompetentajām iestādēm. Pamatojoties uz šiem ziņojumiem, saskaņā ar piekrišanu un piekrišanā norādīto monitoringa plānu tā kompetentā iestāde, kura ir saņēmusi sākotnējo paziņojumu, pēc

- dalībvalstis norīko kompetento iestādi vai iestādes, kas pārbauda paziņojumus

pirmā monitoringa laikposma monitoringa plānu var pielāgot attiecīgā laika vajadzībām.

2. Ja pēc rakstveida piekrišanas došanas no lietotājiem vai citiem avotiem ir iegūta jauna informācija, kas attiecas uz riskiem, kurus ĢMO rada cilvēku veselībai vai videi, paziņojuma iesniedzējs nekavējoties veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai aizsargātu cilvēku veselību un vidi, un informē par to kompetento iestādi.

Turklāt paziņojuma iesniedzējs pārskata paziņojumā norādīto informāciju un nosacījumus.

3. Ja kompetentajai iestādei kļūst pieejama informācija par tādām sekām, kas varētu attiekties uz ĢMO radītajiem riskiem cilvēku veselībai vai videi, vai saskaņā ar 2. punkta nosacījumiem tā nekavējoties nosūta šo informāciju Komisijai un pārējo dalībvalstu kompetentajām iestādēm [..].

Ja informācija ir kļuvusi pieejama pēc piekrišanas došanas, tad kompetentā iestāde

60 dienās pēc jaunās informācijas saņemšanas nosūta Komisijai savu novērtējumu, kurā norāda, vai un kā būtu grozāmi piekrišanas nosacījumi vai izbeidzama piekrišana, un Komisija 30 dienās pēc tā saņemšanas to nosūta pārējo dalībvalstu kompetentajām iestādēm.

Atsauksmes vai motivētus iebildumus, kas attiecas uz ĢMO turpmāko laišanu tirgū vai priekšlikumu grozīt piekrišanas nosacījumus, 60 dienās pēc novērtējuma izsūtīšanas nosūta Komisijai, kura tos nekavējoties nosūta visām kompetentajām iestādēm.

Kompetentās iestādes un Komisija var apspriest visus neatrisinātos jautājumus, lai 75 dienās pēc novērtējuma izsūtīšanas panāktu vienošanos.

Ja ne no vienas dalībvalsts vai no Komisijas 60 dienās pēc jaunās informācijas izsūtīšanas nav saņemts neviens motivēts iebildums vai neatrisinātos jautājumus atrisina 75 dienās, tad tā kompetentā iestāde, kas ir sagatavojusi novērtējumu, groza piekrišanu atbilstīgi priekšlikumam, grozīto piekrišanu nosūta

paziņojuma iesniedzējam un 30 dienās par to informē pārējās dalībvalstis un Komisiju.

kā tirgū laišanas pārtraukšana vai izbeigšana, par to informējot sabiedrību.

4. Lai nodrošinātu caurskatāmību, saskaņā ar direktīvas C daļu veiktā monitoringa rezultātus dara pieejamus atklātībai.”

Dalībvalsts nekavējoties informē Komisiju un pārējās dalībvalstis par lēmumiem, ko tā pieņem saskaņā ar šo pantu, un motivē savu lēmumu, iesniedzot vides risku novērtējuma pārskatu, kurā norāda, vai un kā būtu grozāmi piekrišanas nosacījumi vai izbeidzama piekrišana, un vajadzības gadījumā sniedz jauno vai papildu informāciju, uz kuru pamatojas tās lēmums.

12. Tāpat C daļas 23. pantā ar virsrakstu “Drošības klauzula” noteikts šādi:

2. Lēmumu par jautājumu pieņem 60 dienās [..].”

“1. Ja dalībvalstij, ņemot vērā jaunu vai papildu informāciju, kas kļuvusi pieejama pēc piekrišanas došanas un ietekmē vides risku novērtējumu vai esošās informācijas pārvērtējumu, pamatojoties uz jaunu vai papildu zinātnes atzinumu, ir sīki izstrādāts pamatojums, lai uzskatītu, ka par produktu, kurš satur ĢMO vai sastāv no tiem, ir sniegts pareizs paziņojums un uz to attiecas saskaņā ar šo direktīvu dotā rakstveida piekrišana, bet tomēr produkts rada risku cilvēku veselībai vai videi, tad attiecīgā dalībvalsts uz laiku savā teritorijā var ierobežot vai aizliegt tā produkta lietošanu [un/]vai pārdošanu, kurš satur ĢMO vai sastāv no tiem.

13. Pēc laika posma, kurš tiek apskatīts šajā lietā, saskaņā ar Regulu Nr. 1829/2003⁴ ir pievienots 26.a pants, kurā noteikts:

“1. Dalībvalstis var attiecīgi rīkoties, lai izvairītos no ĢMO netīšas klātbūtnes citos produktos.

Nopietna riska gadījumā dalībvalsts nodrošina tādu operatīvu pasākumu piemērošanu

⁴ — Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 22. septembra Regula (EK) Nr. 1826/2003 par ģenētiski modificētu pārtiku un barību (OV L 268, 1. lpp.).

2. Komisija apkopo un koordinē informāciju, pamatojoties uz pētījumiem Kopienas un valstu līmenī, novēro attīstības tendences attiecībā uz līdzāspastāvēšanu dalībvalstīs un, pamatojoties uz šo informāciju un novērojumiem, sastāda pamatnostādnes par ģenētiski modificētu, bioloģisko un parasto kultūru līdzāspastāvēšanu.”

15. Direktīvā 2001/18 paredzēts arī, ka var laist tirgū un eksperimentālā kārtā izplatīt vidē transgēnus dzīvniekus, kaut gan vēl nav iesniegti pieteikumi izdot attiecīgas atļaujas.

14. Laikā, kad ir pieņemts šajā lietā apstrīdētais lēmums, saskaņā ar Direktīvu 2001/18 nebija atļauts neviens ĢMO (Kopienas līmenī laišanai tirgū). Kopš tā laika ir tikuši apmierināti pieci pieteikumi attiecībā uz augiem⁵, no kuriem neviens neattiecas uz audzēšanu, un tiek izskatīti vēl astoņi pieteikumi⁶, no kuriem piecos ir lūgts izdot atļauju audzēšanai. Saskaņā ar iepriekšējo Direktīvu 90/220⁷ bija izsniegtas astoņpadsmit atļaujas ĢMO laišanai tirgū, no kurām deviņas ietver atļauju audzēt ĢMO.

16. Attiecībā uz izplatīšanu jebkurā citā nolūkā, izņemot laišanu tirgū (saņemot atļauju valsts līmenī), šķiet, ka kopš Direktīvas 90/220 stāšanās spēkā visā Kopienā ir bijuši vairāk nekā 2000 paziņojumi, no kuriem trīs bija Austrijā (divi — 1996. gadā un viens — 1997. gadā)⁸.

17. Var atzīmēt, ka, ņemot vērā bažas par ĢMO nekaitīgumu, faktiski laikā no 1998. gada oktobra līdz 2004. gada jūlijam nav izsniegtas Kopienas atļaujas laišanai tirgū, kaut gan noteiktās dalībvalstīs tika izsniegtas vairākas atļaujas eksperimentālai izplatīšanai. Šī neoficiālā “moratorija”, par kuru bija vienojušās dalībvalstis⁹, sekas apstrīdēja Pasaules Tirdzniecības Organizācija¹⁰, un šobrīd tas vairs netiek piemērots.

5 — Skat. sarakstus interneta vietnēs: http://ec.europa.eu/environment/biotechno-log/authorised_prod_2.htm un http://gmoinfo.jrc.it/gmc_browse.aspx?DossClass=3.

6 — Skat. sarakstus interneta vietnēs http://ec.europa.eu/environment/biotechno-log/pending_products.htm un http://gmoinfo.jrc.it/gmc_browse.aspx?DossClass=0.

7 — Padomes 1990. gada 23. aprīļa Direktīva 90/220/EEK par ģenētiski modificētu organismu apzinātu izplatīšanu vidē (OV L 117, 15. lpp.). Tās mērķi bija tādi paši kā Direktīvas 2001/18 mērķi, un tās teksts bija līdzīgs, tomēr pēc vairāku grozījumu izdarīšanas tā ir atcelta un aizvietota ar pašreizējo direktīvu. Skat. sarakstu interneta vietnē http://ec.europa.eu/environment/bio-technology/authorised_prod_1.htm.

8 — Skat. tabulu interneta vietnē <http://biotech.jrc.it/deliberate/dbcountries.asp>.

9 — Skat. III pielikumu Padomes 2194. sēdes (par vidi), kas notika Luksemburgā 1999. gada 24. un 25. jūnijā, protokola projektam.

10 — Skat. 3. zemsvītras piezīmē minētos ekspertu ziņojumus.

Līdzāspastāvēšanas pamatnostādnes

18. 2003. gada 23. jūlijā, kamēr tika izskatīts lūgums, uz kuru attiecas pašreizējā lieta, Komisija pieņēma ieteicamās pamatnostādnes, lai nodrošinātu ĢMO kultūru un citu lauksaimniecības veidu līdzāspastāvēšanu¹¹.

19. Šīs pamatnostādnes pievēršas līdzāspastāvēšanas ekonomiskajiem aspektiem, kas var būt saistīti ar ienākumu zudumu un/vai palielinātiem izdevumiem lauksaimniekiem, kuri vēlas izvairīties no ĢMO piejaukuma, un cenšas palīdzēt dalībvalstīm izstrādāt valsts stratēģijas un pieejas, lai samazinātu riskus. Tās skaidri nošķir šos jautājumus un vides un veselības aizsardzības aspektus, kuri ir regulēti Direktīvā 2001/18.

Likumprojekts un apstrīdētais lēmums

20. 2002. gadā Augšāustrijas likumdevējam ir iesniegts likumprojekts, kas aizliedz audzēt

ģenētiski modificētas sēklas un augus, kā arī audzēt un izplatīt transgēnus dzīvniekus, it īpaši medību un zvejas nolūkos¹². Tam bija formulēts mērķis "aizsargāt bioloģisko lauksaimniecību un tradicionālos lauksaimniecības augu un dzīvnieku produktus no ĢMO piejaukumiem (hibridizācijas). Turklāt no ĢMO piejaukumiem ir jāaizsargā dabiskā bioloģiskā daudzveidība, it sevišķi jūtīgās ekoloģiskās teritorijās, kā arī dabas ģenētiskie resursi, tai skaitā medību un zvejas resursi". Tas bija balstīts uz ziņojumu (turpmāk tekstā — "Müller ziņojums"¹³), ko bija pasūtījušas Augšāustrijas iestādes.

21. 2003. gada 13. martā Austrija paziņoja Komisijai minēto likumprojektu, lai tā to saskaņā ar EKL 95. panta 5. un 6. punktu apstiprinātu kā atkāpi no Direktīvas 2001/18. Austrijas valdība izvirzīja pamatojumus, kas būtībā bija balstīti uz Müller ziņojumu. Tā apgalvoja, ka šajā ziņojumā norādīti jauni zinātnes dati, kas pierāda apdraudējumu vietējai videi un pierāda, ka Augšāustrijā

11 — Komisijas 2003. gada 23. jūlija Rekomendācija par pamatnostādēm valstu stratēģiju izstrādei un par piemērotākajām metodēm, lai nodrošinātu ģenētiski modificēto, bioloģisko un parasto kultūru līdzāspastāvēšanu (OV L 189, 36. lpp.).

12 — *Landesgesetz, mit dem der Anbau von gentechnisch verändertem Saat- und Pflanzgut sowie der Einsatz von transgenen Tieren zu Zwecken der Zucht sowie das Freilassen von transgenen Tieren insbesondere zu Zwecken der Jagd und Fischerei verboten wird* (Oberösterreichisches Gentechnik-Verbotsgesetz 2002). Likumprojekta tekstu var lejupielādēt no interneta vietnes <http://www.genfood.at>.

13 — "GVO-freie Bewirtschaftungsgebiete: Konzeption und Analyse von Szenarien und Umsetzungsschritten". Pilno tekstu var lejupielādēt no interneta vietnes <http://www.genfood.at>.

pastāv īpaša lauksaimniecības struktūra ar nelielām zemnieku saimniecībām un būtisku bioloģiskās lauksaimniecības īpatsvaru. Tā norādīja arī, ka jautājums par ģenētiski modificētu un ģenētiski nemodificētu kultūru līdzāspastāvēšanu, kas nav aplūkots Direktīvā 2001/18, vēl joprojām tiek uzskatīts par neatrisinātu.

23. EFSA speciālistu grupa savā 2003. gada 4. jūlija atzinumā¹⁵ cita starpā noteica:

22. Lai palīdzētu izdarīt vērtējumu, Komisija lūdza EFSA¹⁴ sniegt zinātnisku atzinumu, it īpaši attiecībā uz to, vai Müller ziņojums sniedz kādus jaunus zinātnes datus attiecībā uz risku cilvēku veselībai un videi, kas pamatotu ĢMO, kas bija atļauti saskaņā ar Direktīvu 90/220 vai Direktīvu 2001/18, audzēšanas aizliegumu, un attiecībā uz to, vai sniegtā zinātniskā informācija iekļauj tādus datus, kas atņemtu spēku šo direktīvu noteikumiem par vides risku novērtējumu.

“Dati ietver galvenokārt šī brīža zināšanu par ģēnu pārnesei no vienas kultūras uz citu un no kultūras uz radniecīgu savvaļas augu attiecībā uz dažām kultūrām atkārtojumu un ierobežoti atsaucas uz Austrijā veiktiem pētījumiem par ģēnu pārnesei. Datos ir aplūkoti arī trīs galveno kultūru ģenētiski modificēto un ģenētiski nemodificēto veidu līdzāspastāvēšana, un tas bija galvenais arguments par labu ĢMO aizlieguma ieviešanai Augšāustrijā. Ziņojumā ir secināts, ka pati ģēnu pārnese ir kaitīga, neatsaucoties uz ģēnu pārneses ietekmi vai sekām uz vidi vai cilvēku veselību. Ģēnu pārnese ir bioloģiska pamatfunkcija, kas ir būtiska visu sugu evolūcijai un izdzīvošanai. Netika sniegti nekādi zinātnes dati, kas pierādītu, ka pati ģēnu pārnese no transģenētiem organismiem atšķiras no ģēnu pārneses no tradicionāliem vai bioloģiski audzētiem organismiem. Turklāt nav izmantoti nekādi Austrijā veikti pētījumi par ģenētiski modificētām kultūrām

14 — Atbilstoši 22. panta 5. punkta c) apakšpunktam un 29. panta 1. punktam Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra Regulā (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgos principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu (OV L 31, 1. lpp.).

15 — http://www.efsa.europa.eu/en/science/gmo/gmo_opinions/178.html.

vai dzīvniekiem, kas parādītu jebkādas nelabvēlīgas gēnu pārneses sekas. Ziņojumā ir minētas tikai dažas līdzvērtīgu speciālistu pārbaudītas (*peer reviewed*) atsauces, uz kurām ir balstīts atzinums. Samērā daudzas atsauces nav tieši saistītas ar ĢMO, bet gan attiecās uz bioloģisko iespīēšanos, pesticīdu dzīvotspēju un ozona slāņa noārdīšanos. Turklāt daudzas atsauces attiecās uz tiesisko regulējumu vai ekonomikas jautājumiem un tādēļ nesniedza papildu zinātnes datus, kas pamatotu ĢMO aizliegumu Augšāustrijā. Nav minētas atsauces uz ģenētiski modificētiem dzīvniekiem.

Nav iesniegti nekādi zinātnes dati, kas parādītu, ka šajā Austrijas reģionā atrodas unikālas vai neparastas ekosistēmas, kurām nepieciešams atsevišķs risku novērtējums, kas veikts neatkarīgi no tiem, kuri veikti attiecībā uz visu Austrijas teritoriju kopumā vai citiem līdzīgiem Eiropas reģioniem. Netika minēti īpaši piemēri attiecībā uz ĢMO iespaidu uz bioloģisko daudzveidību, kas izpaustos tieši vai pakārtoti — izmainot lauksaimniecības praksi.”

24. Tā secināja, ka:

Ziņojumā nav minēti dati, kas pierādītu, ka līdzāspastāvēšana rada draudus videi vai cilvēku veselībai. Komisija nelūdza EFSA komentēt ģenētiski modificētu un ģenētiski nemodificētu kultūru līdzāspastāvēšanas pārvaldi, tomēr speciālistu grupa atzina, ka tas ir būtisks lauksaimniecības jautājums.

— ziņojumā sniegtā zinātniskā informācija neietver jaunus datus, kas atņemtu spēku Direktīvas 90/220/EEK vai Direktīvas 2001/18/EK noteikumiem par vides risku novērtējumu;

Iesniegtie zinātnes dati neietver nekādu jaunu vai tikai konkrētajam reģionam raksturīgu informāciju par to, kā vidi vai cilvēku veselību ietekmē esošie vai ieviešamie ģenētiski modificētie augi vai dzīvnieki.

— ziņojumā sniegtā zinātniskā informācija neietver jaunus zinātnes datus attiecībā uz risku cilvēku veselībai un videi, kas varētu attaisnot vispārēju aizliegumu audzēt ģenētiski modificētas sēklas un stādus, izmantot transģēnus dzīvniekus

audzēšanai un izplatīt transgēnus dzīvniekus, kam šajā Austrijas reģionā ir izsniegtas atļaujas saskaņā ar Direktīvu 90/220/EEK vai Direktīvu 2001/18/EK.”

25. Komisija pieņēma lēmumu 2003. gada 2. septembrī¹⁶.

26. Izdarot vērtējumu, tā atzīmēja, ka no Austrijas valsts ekonomisko jautājumu Komitejas ziņojuma (turpmāk tekstā — “Komitejas ziņojums”) skaidri izriet, ka Austrija labi zināja par Direktīvas 2001/18 drošības klauzulas¹⁷ sniegtajām iespējām, tomēr tā uzskatīja, ka šis pants nav piemērots, lai sasniegtu mērķi pilnībā aizliegt ĢMO Augš-austrijas provincē¹⁸.

27. Pēc tam lēmuma 65. punktā Komisija apgalvoja, ka:

“*Müller* ziņojumā ir iekļauti dati, kas lielā mērā bija pieejami pirms Direktīvas 2001/18/

EK pieņemšanas 2001. gada 12. martā. Šo secinājumu apstiprina *EFSA*. Turklāt Austrija balstās uz faktu, ka *Müller* ziņojums ir publicēts 2002. gada 28. aprīlī, apmēram gadu pēc Direktīvas 2001/18/EK pieņemšanas (2001. gada 12. martā). Tomēr lielākā daļa bibliogrāfijā minēto avotu bija publicēti pirms Direktīvas 2001/18/EK pieņemšanas. Līdz ar to šķiet, ka šis ziņojums būtībā vairāk ir iepriekšēju pētījumu apstiprinājums, nevis jauns materiāls, kurā konstatētas jaunas konkrētas problēmas, kas radušās pēc Direktīvas 2001/18/EK pieņemšanas.”

28. 70. punktā tā norādīja, ka:

“ņemot vērā Austrijas iesniegtos dokumentus, it īpaši paziņojumam pievienotos izvēlījumus no *Müller* ziņojuma, ir skaidrs, ka sīki iedalītas lauksaimniecības sistēmas noteikti nav īpašas šim reģionam un pastāv visās dalībvalstīs. Līdz ar to ar šādu pamatojumu saskaņā ar Līguma 95. panta 5. punktu minēto aktu nevar apstiprināt”¹⁹,

16 — Komisijas 2003. gada 2. septembra Lēmums Nr. 2003/653/EK, kas attiecas uz valsts noteikumiem, kuros aizliegts Augšaustrijas pavalstī izmantot ģenētiski modificētus organismus, ko paziņojusi Austrijas Republika atbilstoši EK līguma 95. panta 5. punkta noteikumiem (OV L 230, 34. lpp.) (turpmāk tekstā — “apstrīdētais lēmums”).

17 — 23. pants, minēts iepriekš 12. punktā.

18 — Apstrīdētā lēmuma 56. punkts.

19 — Atsauce uz paziņojumam pievienotajiem “izvēlkiem” ir mīklaina. No 1. zemsvītras piezīmes lēmuma 63. punktā šķiet skaidrs, ka Komisija saņēma pilnu ziņojuma tekstu, kā arī vairākus citus dokumentus, kurus visus tā nodeva tālāk *EFSA* — kuras atzinums šķietami norāda, ka tā ņēma vērā pilno ziņojuma tekstu. Iespējams, ka 70. punkts atsaucas uz izvēlkiem, kuri bija iekļauti pašā paziņojuma vēstules tekstā. No vācu valodas redakcijas skaidri izriet, ka vārds “act” [akts] angļu valodas redakcijā attiecas uz likumprojektu.

turpinājumā, 71. punktā, tiek citēti divi pēdējie EFSA atzinuma punkti, kas izklāstīti iepriekš šo secinājumu 23. punktā.

76) Līdz ar to Austrijas lūgums ieviest valsts pasākumus, ar kuriem ir iecerēts Augš-austrijā aizliegt izmantot ĢMO, neatbilst 95. panta 5. punktā paredzētajiem nosacījumiem.”

29. Komisija secināja, ka:

30. Tādēļ Komisija noraidīja paziņotos noteikumus.

“74) EK Līguma 95. panta 5. punkts prasa, ka, ja kāda dalībvalsts uzskata, ka tai jāievieš savi noteikumi, kas atkāpjas no Kopienas saskaņošanas pasākumiem, šiem valsts noteikumiem jāpamatojas uz jauniem zinātnes datiem vides vai darba vides aizsardzības jomā, jāpastāv problēmai, kas ir īpaša valstij, kura iesniedz lūgumu, un šai problēmai jārodas pēc saskaņošanas pasākuma paredzēšanas.

Pārsūdzētais spriedums

31. Gan Austrija, gan *Land Oberösterreich* iesniedza prasības, lūdzot atcelt apstrīdēto lēmumu. Pirmās instances tiesa apvienoja abas lietas un 2005. gada 5. oktobrī pieņēma spriedumu, ar kuru ir noraidītas abas prasības²⁰. Abas lietas dalībnieces tagad lūdz atcelt šo spriedumu.

75) Šajā gadījumā pēc Austrijas lūguma izskatīšanas Komisija uzskata, ka Austrija nav iesniegusi jaunus zinātnes datus, kas saistīti ar vides vai darba vides aizsardzību, un nav pierādījusi, ka Augš-austrijas teritorijā pastāv īpaša problēma, kas radusies pēc Direktīvas 2001/18/EK pieņemšanas, kas attiecas uz ĢMO apzinātu izplatīšanu vidē un kuras rezultātā būtu jāievieš paziņotie valsts pasākumi.

32. Prasītājas ir izvirzījušas četrus pamatus: i) tiesību tikt uzklautam pārkāpumu, ii) pienākuma sniegt pamatojumu neizpildi, iii) EKL 95. panta 5. punkta pārkāpumu un iv) piesardzības principa pārkāpumu. Apelācijā tieši ir lūgts izskatīt tikai pirmo un trešo

20 — Pirmās instances tiesas 2005. gada 5. oktobra spriedums apvienotajās lietās T-366/03 un T-235/04 Augš-austrija un Austrija/Komisija (Krājums, II-4005. lpp.).

no šiem pamatiem, kaut gan argumenti ir balstīti arī uz piesardzības principu.

Tiesību tikt uzklausītam pārkāpums

33. Prasītājas apgalvo, ka Komisija pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas nav tās uzklausījusi. Kaut arī Eiropas Kopienu Tiesa spriedumā lietā Dānija/Komisija²¹ ir nospriedusi, ka tiesības tikt uzklausītam nav piemērojamas EKL 95. pantā paredzētajā procedūrā, šajā gadījumā pastāvošajos apstākļos bija jāatzīst, ka tās ir piemērojamas. Pirmkārt, spriedums lietā Dānija/Komisija attiecās uz lūgumu atbilstoši EKL 95. panta 4. punktam atļaut atkāpi valsts pasākumam, kas tajā laikā jau bija spēkā, bet šajā lietā, tā kā paziņotais pasākums vēl bija projekta stadijā, Komisija būtu varējusi atbilstoši EKL 95. panta 6. punkta trešajai daļai turpināt procedūru, lai uzklausītu dalībvalsti. Otrkārt, Komisija šajā lietā lūdza EFSA veikt ekspertīzi, uz kuras rezultātiem ir balstīts tās lēmums. Tāpēc tai būtu bijis jāuzklausā Austrijas viedoklis par EFSA atzinumu²².

34. Pirmās instances tiesa atzīmēja, ka lietā Dānija/Komisija Eiropas Kopienu Tiesa balstījās uz to, ka EKL 95. panta 4. punktā paredzēto procedūru bija uzsākusi dalībvalsts un Komisija savu lēmumu bija pieņēmusi, tikai balstoties uz šo iniciatīvu. Līdz ar to šai dalībvalstij bija iespēja izteikt savu viedokli par lēmumu, kuru tā lūdza pieņemt, un tai pat bija pienākums norādīt pamatojumu attiecīgo valsts noteikumu atstāšanai spēkā. Savukārt Komisijai jāspēj tai noteiktajos termiņos iegūt nepieciešamo informāciju, no jauna neuzklausot šo dalībvalsti. Turklāt EKL 95. panta 6. punkta otrajā un trešajā daļā attiecīgi noteikts, ka valsts noteikumi, kuros paredzētas atkāpes, uzskatāmi par apstiprinātiem, ja Komisija noteiktā termiņā nepieņem lēmumu, un ka šo termiņu nav iespējams pagarināt gadījumā, ja draud briesmas cilvēku veselībai. Tātad nolūks bija ātri pabeigt attiecīgo procedūru. Šo mērķi būtu grūti savienot ar prasību ilgstoši apmainīties ar informāciju un viedokļiem²³.

35. Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka šo pamatojumu varēja attiecināt arī uz EKL 95. panta 5. punktā paredzēto procedūru. Arī šo procedūru uzsāk paziņotāja dalībvalsts, kurai ir iespēja izteikt savu viedokli par lēmumu, ko tā lūdza pieņemt, un tā jāpabeidz ātri. Tikai tas vien, ka attiecīgie valsts pasākumi ir tikai projekta stadijā, nenozīmē,

21 — 2003. gada 20. marta spriedums lietā C-3/00 (*Recueil*, I-2643. lpp., 47.–50. punkts).

22 — Pārsūdzētā sprieduma 32.–35. punkts.

23 — Pārsūdzētā sprieduma 38. un 39. punkts.

ka ir piemērojamas tiesības tikt uzklašātam, un nepieciešamā ātri pabeigt procedūru nav mazāk būtiska, ja valsts pasākums vēl nav stāties spēkā. EKL 95. panta 6. punkts ir piemērojams neatkarīgi no tā, vai pasākumi ir spēkā, vai arī tie ir projekta stadijā. Tāpat Komisija var pagarināt termiņu, kas paredzēts lēmumu pieņemšanai tikai tad, ja tas nepieciešams lietas sarežģītības dēļ un ja netiek apdraudēta cilvēku veselība, nevis tāpēc, lai varētu uzklašāt dalībvalsti²⁴.

37. Tā kā nebija piemērojamas tiesības tikt uzklašātam, nebija nozīmes tam, ka Komisija pieņēma lēmumu, nevis tikai pamatojoties uz Austrijas Republikas sniegto informāciju, bet arī pieprasīja EFSA sniegt atzinumu, uz kuru ir balstīts apstrīdētais lēmums. Turklāt tiesību tikt uzklašātam nepiemērojamība nenozīmēja, ka Komisijai būtu bijis jāpieņem lēmums, pamatojoties tikai uz to informāciju, kas sniegta lūguma atļaut atkāpi pamatojumā. Tieši pretēji — no sprieduma lietā Dānija/Komisija izriet, ka Komisijai jāspēj tai noteiktajā termiņā iegūt nepieciešamo informāciju, no jauna neuzklašot dalībvalsti²⁶.

36. Ar abām EKL 95. panta 4. un 5. punktā minētajām procedūrām paredzēts garantēt, ka neviena dalībvalsts nepiemēro valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzētas atkāpes no saskaņotā tiesiskā regulējuma, iepriekš nesāņemot Komisijas apstiprinājumu. Abās procedūrās attiecīgie pasākumi nav piemērojami, kamēr Komisija nav pieņēmusi lēmumu. Atbilstoši EKL 95. panta 5. punktam tas izriet no attiecīgo pasākumu, pat projekta stadijā, rakstura. Attiecībā uz EKL 95. panta 4. punktu tas izriet no procedūras priekšmeta: tuvināšanas pasākumi, kas attiecas uz iekšējā tirgus izveidi un darbības nodrošināšanu, zaudētu nozīmi, ja dalībvalstīm saglabātos iespēja vienpusēji piemērot valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzētas atkāpes no tiem²⁵.

38. Šo iemeslu dēļ Pirmās instances tiesa noraidīja šo pamatu.

EKL 95. panta 5. punkta pārkāpums

39. Prasītājas apgalvo, ka EKL 95. panta 5. punktā paredzētie nosacījumi bija izpildīti. Paziņotā pasākuma mērķis bija vides aizsardzība, tas bija balstīts uz jauniem zinātnes datiem, tam pamatā bija Austrijai raksturīga

24 — Turpat, 40.–42. punkts.

25 — Turpat, 43. un 44. punkts, kuros minēts 1994. gada 17. maija spriedums lietā C-41/93 Francija/Komisija (*Recueil*, I-1829. lpp., 29. un 30. punkts) un 1999. gada 1. jūnija spriedums lietā C-319/97 *Kortas* (*Recueil*, I-3143. lpp., 28. punkts) (attiecībā uz EK līguma 100.a panta 4. punktu, kas ir EKL 95. panta 4. punkta priekštecis, paredzēto procedūru).

26 — Turpat, 45. un 46. punkts.

problēma un tas atbilda samērīguma principam²⁷.

40. Pirmās instances tiesa atzīmē, ka gadījumā, kas paredzēts EKL 95. panta 4. punktā, spēkā esošu valsts noteikumu atstāšanai spēkā jābūt pamatotai ar nozīmīgām vajadzībām, kas paredzētas EKL 30. pantā vai kas attiecas uz vides vai darba vides aizsardzību. Saskaņā ar EKL 95. panta 5. punktu jaunu noteikumu ieviešanai jābūt pamatotai ar jauniem zinātnes datiem vides vai darba vides aizsardzības jomā, ņemot vērā īpašu problēmu šajā dalībvalstī, kas radusies pēc saskaņošanas pasākuma pieņemšanas²⁸.

41. Atšķirība izpaužas tādējādi, ka valsts noteikumi, kas ir spēkā jau pirms saskaņošanas pasākuma pieņemšanas, ir zināmi Kopienas likumdevējam, kas nav varējis vai nav vēlējis tos ņemt vērā, veicot saskaņošanu. Tādējādi ir atzīts par pieņemamu, ka dalībvalsts var lūgt, lai attiecīgi tās noteikumi paliek spēkā, ja tie ir pamatoti ar nozīmīgām vajadzībām, kas paredzētas EKL 30. pantā vai kas attiecas uz vides vai darba vides aizsardzību. Jaunu valsts tiesību aktu pieņemšana drīzāk var apdraudēt saskaņošanu. Kopienas likumdevējs principā nevar ņemt vērā šādu tiesisko regulējumu, izstrādājot

saskaņošanas pasākumu. Šajā gadījumā EKL 30. pantā paredzētās prasības neņem vērā un pieļaujams ir tikai tāds pamatojums, kas attiecas uz vides vai darba vides aizsardzību, ar nosacījumu, ka dalībvalsts iesniedz jaunus zinātnes datus un ka vajadzība ieviest jaunas valsts tiesību normas ir saistīta ar īpašu problēmu attiecīgajā valstī, kas radusies pēc saskaņošanas pasākuma pieņemšanas²⁹.

42. Dalībvalstij ir jāpierāda, ka EKL 95. panta 5. punkta piemērošanai izvirzītie nosacījumi ir izpildīti³⁰. Šajā gadījumā Austrijai, pamatojoties uz jauniem zinātnes datiem, bija jāpierāda, ka ar Direktīvu 2001/18 nodrošinātais vides aizsardzības līmenis nebija pieņemams, ņemot vērā īpašu problēmu Austrijā, kas radusies pēc šīs direktīvas pieņemšanas³¹.

43. Savā lēmumā Komisija noraidīja argumentu, ka pastāv īpaša problēma EKL 95. panta 5. punkta nozīmē, jo paziņojums

27 — Pārsūdzētā sprieduma 59. punkts.

28 — Turpat, 61. punkts.

29 — 62. punkts, atsaucoties uz 2003. gada 21. janvāra spriedumu lietā C-512/99 Vācija/Komisija (*Recueil*, I-845. lpp., 40. un 41. punkts) un iepriekš minēto spriedumu lietā Dānija/Komisija, 56.–58. punkts.

30 — Ģenerālvokāta Ticano [*Tizzano*] 2002. gada 30. maija secinājumi iepriekš minētajā lietā Vācija/Komisija, 71. punkts; iepriekš minētais spriedums lietā Dānija/Komisija, 84. punkts.

31 — Pārsūdzētā sprieduma 63. un 64. punkts.

skaidri liecināja par to, ka nelielas lauku saimniecības nav raksturīgas tikai Augšaustrijs, bet ir parasta iezīme, kas sastopama visās dalībvalstīs. Komisija pārņēma arī EFSA izdarītos secinājumus, it īpaši, ka “iesniegtie zinātnes dati neietver nekādu jaunu vai tikai konkrētajam reģionam unikālu informāciju par to, kā vidi vai cilvēku veselību ietekmē esošie vai ieviešamie ģenētiski modificētie augi vai dzīvnieki”, un ka nav iesniegti “nekādi zinātnes dati, kas pierādītu, ka šajā Austrijas reģionā atrodas unikālas vai neparastas ekosistēmas, kurās nepieciešams atsevišķs risku novērtējums, kas veikts neatkarīgi no tiem, kuri veikti attiecībā uz visu Austrijas teritoriju kopumā vai citiem līdzīgiem Eiropas reģioniem”³².

terreich norādīja, ka pasākuma projekts ir pieņemts tāpēc, ka drīzumā beidzās vienošanās, ar kuru dalībvalstis uz laiku bija vienojušās neizsniegt atļaujas attiecībā uz ĢMO³³. Šādi apsvērumi nevar atspēkot secinājumus, kas iekļauti apstrīdētajā lēmumā³⁴.

44. Prasītājas nebija spējušas pārliecināti atspēkot šos pierādījumus, bet tikai norādījušas uz lauku saimniecību mazo izmēru un bioloģiskās ražošanas nozīmīgumu Augšaustrijs. Nav iesniegti pierādījumi, kas atspēkotu EFSA apsvērumus, saskaņā ar kuriem Augšaustrijs nav pierādījusi, ka tajā atrastos unikālas vai neparastas ekosistēmas, kam nepieciešams atsevišķs risku novērtējums neatkarīgi no tiem, kuri veikti attiecībā uz Austrijas teritoriju kopumā vai citiem līdzīgiem Eiropas reģioniem. Tiesas sēdē prasītājas nevarēja paskaidrot, vai ir konstatēta ĢMO klātbūtne Augšaustrijs. *Land Oberös-*

45. Tādēļ Pirmās instances tiesa noraidīja argumentus, ar kuriem ir apstrīdēts Komisijas vērtējums attiecībā uz to, vai paziņotajā dalībvalstī pastāv īpaša problēma. Tā kā EKL 95. panta 5. punktā izvirzītie nosacījumi ir kumulatīvi, pietiek ar to, ka nav izpildīts kaut vai viens no tiem, lai varētu noraidīt lūgumu atļaut atkāpi³⁵. Tādēļ tika noraidīts viss pamats pilnībā.

46. Tādēļ ceturtais pamats, ar kuru ir apgalvots, ka ir pārkāpts piesardzības princips, ir noraidīts kā neatbilstošs; tā kā nav izpildīti EKL 95. panta 5. punkta atkāpes

32 — Pārsūdzētā sprieduma 65. punkts; skat. arī iepriekš 23. un 28. punktu.

33 — Skat. iepriekš 17. punktu.

34 — Pārsūdzētā sprieduma 66. un 67. punkts.

35 — Spriedums lietā Vācija/Komisija, minēts iepriekš 29. zemsvirtras piezīmē, 81. punkts.

atļaušanas nosacījumi, Komisija varēja vienīgi noraidīt tai iesniegto lūgumu³⁶.

Procesuāls pārkāpums

Argumenti apelācijas tiesvedībā

47. Abas apelācijas sūdzības ir ļoti līdzīgas, lielā mērā pat identiskas, lai gan Austrijas Republikas iesniegtā apelācijas sūdzība ir daudz pilnīgāka. Nešķiet lietderīgi izklāstīt to saturu atsevišķi.

48. Pārsūdzētais spriedums tiek apstrīdēts divu iemeslu dēļ: i) “procesuāls pārkāpums”, uz ko atsaucoties, apelācijas sūdzības iesniedzējas apstrīd argumentāciju, kas izmantota, pirmajā instancē apskatot viņu izvirzīto trešo pamatu, t.i., “EKL 95. panta 5. punkta pārkāpumu”; un ii) “Kopienas tiesību pārkāpums”, saskaņā ar kuru tās apstrīd secinājumu par tiesībām tikt uzklautām, atbildot uz *EFSA* atzinumu.

49. Šo pamatu dēļ apelācijas sūdzības iesniedzējas lūdz Tiesu atcelt pārsūdzēto spriedumu un it īpaši atcelt apstrīdēto lēmumu vai, pakārtoti, nosūtīt lietu atpakaļ Pirmās instances tiesai pilnīgāka izvērtējuma veikšanai.

50. *Apelācijas sūdzības iesniedzējas* apgalvo, ka tās savos prasības pieteikumos pirmajā instancē ir pierādījušas, ka ir izpildīti visi EKL 95. panta 5. punktā paredzētie nosacījumi. It īpaši tās ir pierādījušas, ka pastāv problēma, kas ir “īpaša” (kas nenozīmē “unikāla”) Augšāustrijas problēma. Pat ja citās Kopienas teritorijās pastāv līdzīgas konfigurācijas, tas negroza faktu, ka lauksaimniecību Augšāustrijā raksturo sevišķi mazas teritorijas un sevišķi liela bioloģiskās lauksaimniecības proporcija, kas nozīmē, ka parastas metodes nav pietiekamas, lai apturētu ĢMO izplatīšanos. Tā kā Pirmās instances tiesa šo pamatu noraidīja tāpēc, ka nebija izpildīts tikai viens nosacījums, tai būtu bijis rūpīgāk jāizskata iesniegtie argumenti, kā vietā tā vienkārši piekrita Komisijai un *EFSA* atzinumam. Tāpat tā nedrīkstēja vienkārši atteikties lemt par to, vai ir izpildīti pārējie EKL 95. panta 5. punkta nosacījumi.

51. Austrija uzskata, ka EKL 95. panta 5. punkta kontekstā jauni zinātnes dati ir būtisks elements un nevar tikt ignorēts piesardzības princips. Tomēr Komisija neveica pilnīgu zinātnisku risku analīzi. Tāpat tā arī nelūdza *EFSA* pievērsties Austrijas argumenta galvenajam jautājumam, proti, ĢMO un dabisko kultūru līdzāspastāvēšanai, savu lēmumu tomēr pilnībā balstot uz *EFSA*

36 — Pārsūdzētā sprieduma 71. punkts.

atzinumu. Līdz ar to šo galveno jautājumu, kas ir ļoti pretrunīgs — kā skaidri izriet no debatēm Padomē — neizskatīja ne Komisija, ne Pirmās instances tiesa. Tā kā iesniegtie zinātnes dati nav aplūkoti, ņemot vērā piesardzības principu, Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi pienākumu norādīt sprieduma pamatojumu.

52. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apstrīd arī to, ka Pirmās instances tiesa palāvās uz faktu, ka nav pierādījumu par ĢMO klātbūtni Augšāustrijā. Ņemot vērā Kopienas likumdevēja pienākumu, saskaņojot tiesību aktus, kas attiecas uz veselības aizsardzību, vides aizsardzību un patērētāju tiesību aizsardzību, “par galveno uzskat[īt] augstu aizsardzības līmeni”³⁷, nevar būt tā, ka dalībvalsts var atsaukties uz EKL 95. panta 4. un 5. punktu tikai pēc tam, kad jau ir radies kaitējums.

53. Pēc apelācijas iesniedzēju domām, tas, ka nav pilnīgi izvērtēti zinātnes dati, ir tiesību tikt uzklautam un pienākuma norādīt sprieduma pamatojumu pārkāpums.

54. Komisija norāda, ka šie argumenti ir pilnīgi nepamatoti tiktāl, ciktāl ar tiem tiek apgalvots, ka, nenorādot sprieduma pamatojumu, ir pieļauts procesuāls pārkāpums. Tā šīs argumentācijas būtību kritizē atbildē uz pamatu “Kopienas tiesību pārkāpums”.

55. Vispirms Komisija pārsūdzētā sprieduma 63.–67. punktam sniedz kopsavilkumu šādā veidā³⁸. Tā kā saskaņā ar pastāvīgo judikatūru dalībvalstij, kas atsauca uz EKL 95. panta 5. punktu, ir jāpierāda, ka ir izpildīti šī noteikuma piemērošanai izvirzītie nosacījumi, bija jānoskaidro, vai apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini uzskatīts, ka šādi pierādījumi nav iesniegti. Šis lēmums bija balstīts uz secinājumiem, ka nelielas lauku saimniecības ir kopīga iezīme visās dalībvalstīs un ka saskaņā ar EFSA teikto nebija zinātnes datu, kas pierādītu, ka Augšāustrijā atrodas īpaša vai neparasta ekosistēma, kurā nepieciešams atsevišķs risku novērtējums, kas veikts neatkarīgi no tiem, kuri veikti attiecībā uz visu Austrijas teritoriju kopumā vai citiem līdzīgiem Eiropas reģioniem. Prasītājas nebija iesniegušas pierādījumus, kas ļautu apšaubīt

37 — EKL 95. panta 3. punkts.

38 — Skat. iepriekš 42.–44. punktu.

šo novērtējumu, bet tikai uzsverušas lauku saimniecību mazo izmēru un bioloģiskās lauksaimniecības nozīmīgumu Augšāustrijā. Līdz ar to prasītāju vispārīgie apsvērumi neatspēkoja konkrētos apstrīdētā lēmuma secinājumus. Komisija apgalvo, ka tas ir pilnīgi pienācīgi argumentēts vērtējums.

59. Visbeidzot, šajā kontekstā nav nozīmes jautājumam par tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu, jo netiek apgalvots, ka šīs tiesības ir pārkāptas tiesvedības Pirmās instances tiesā laikā.

Kopienu tiesību pārkāpums

56. Otrkārt, Komisija uzsver, ka “jauni zinātnes dati” un “vides aizsardzība” nav “īpašas problēmas” sastāvdaļas, bet gan visi trīs ir kumulatīvi nosacījumi EKL 95. panta 5. punkta piemērošanai; ja kāds no tiem nav izpildīts, lūgums ir jānoraida.

60. *Apelācijas sūdzības iesniedzējas* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa kļūdījās, uzskatot, ka spriedumā lietā Dānija/Komisija izmantotā argumentācija attiecībā uz to, ka tiesības tikt uzklautam nav piemērojamas EKL 95. panta 4. punkta kontekstā, ir piemērojama arī EKL 95. panta 5. punkta kontekstā.

57. Treškārt, pārsūdzētā sprieduma 71. punktā ir izskaidrots, kāpēc piesardzības princips uz šo lietu neattiecas, un tas nav ticis apstrīdēts, vismaz ne tiešā, ne netiešā veidā.

61. Abi spriedumi, uz kuriem Pirmās instances tiesa atsaucās, lai pamatotu savu argumentāciju šajā sakarā³⁹, attiecas uz agrāko EK līguma 100.a panta 4. punktu, kurā nebija nodalīti jau spēkā esošie pasākumi un jauni pasākumi, ko plānots pieņemt.

58. Ceturtkārt, apsvērumi, kuri attiecas uz Komisijas it kā pieļautajām kļūdām vai debatēm Padomē, neattiecas uz jautājumu, vai pārsūdzēto spriedumu par spēkā neesošu padara tiesību kļūda.

62. Atbilstoši šobrīd spēkā esošajam EKL 95. panta 4. un 5. punktam šīs divas situācijas tiek nošķirtas. Spēkā esošs valsts pasākums

39 — Skat. 25. zemsvītras piezīmi.

nebeidz pastāvēt, uzsākot Kopienu līmeņa saskaņošanu, kurai šis pasākums ir pretrunā. Gadījumā, ja Komisija šādu pasākumu neapstiprina, un laikā, pirms tā šo pasākumu apstiprina, tas nav piemērojams tiktāl, ciktāl tas ir pretrunā saskaņošanas pasākumam, bet to var piemērot citos gadījumos. Šī līdzāspastāvēšana ar saskaņošanas pasākumu rada nenoteiktību un līdz ar to spriedumā lietā Dānija/Komisija minēto steidzamību. Attiecībā uz pasākumu projektiem nav sevišķas Kopienas nepieciešamības steidzami nonākt pie atrisinājuma.

64. Līdz ar to spriedumam lietā Dānija/Komisija nav nozīmes šajā lietā un ar Pirmās instances tiesas spriedumu ir pārkāptas Kopienu tiesībās noteiktās tiesības tikt uzklautam (un no Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. panta izrietošās tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu).

65. Visbeidzot, balstot savu argumentāciju uz kļūdainu termina "īpaša" interpretāciju EKL 95. panta 5. punktā un līdz ar to nepārbaudot citus šajā punktā paredzētos nosacījumus, Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi arī Kopienu tiesības.

63. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apstrīd arī atzinumu pārsūdzētā sprieduma 67. punktā, ka "prasītājas nav norādījušas apstākļus, kas atspēkotu EFSA secinājumus". Pirmās instances tiesā tika analizēti Komisijas faktiskie konstatējumi. Nav bijis iespējams apstrīdēt EFSA secinājumus, pret kuriem būtu jāattiecas nevis kā secinājumiem, ko izdarījusi Komisija, bet gan kā neatkarīgu ekspertu atzinumu, par kuru Austrijai būtu vajadzējis varēt izteikt komentārus. Tas, ka Komisija nešauboties pieņēma šos secinājumus, neatbilst tās pienākumam pieņemt lēmumu, kas izriet no EKL 95. panta 5. punkta.

66. Komisija vispirms pievēršas izvirzītajam tiesību tikt uzklautam vai tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpumam. Pirmās instances tiesa balstījās uz spriedumu lietā Dānija/Komisija, tikai lai norādītu, ka iekšējā tirgus prasības nozīmē, ka dalībvalsts bez Komisijas piekrišanas nedrīkst piemērot noteikumus, kas atkāpjas no saskaņošanas pasākuma. Šajā sakarā nav atšķirības starp 95. panta 4. un 5. punktu. Abos gadījumos vienlīdz nevēlamas ir ilgas debates un nepieciešamība saņemt skaidrojumu un noteiktību

ir vienlīdz liela. Citos aspektos šķiet, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas jauc tiesības tikt uzklaustītam administratīvā procedūrā un tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu Pirmās instances tiesā, un to argumentiem šajā sakarā nav nozīmes vai tie nav pieņemami.

no piejaukumiem. Komisija principā neiebil-
da pret šiem pasākumiem⁴¹.

Vērtējums

67. Otrkārt, Komisija uzsver, ka pārsūdzētajā spriedumā nebija vajadzības detalizēti analizēt jautājumu, kas varētu veidot “īpašu problēmu”, jo nebija izpildīts “jaunu zinātnes datu” kritērijs.

Ievada apsvērumi

69. Tiesas sēdē Komisijas pārstāvis savus apsvērumus sāka izklāstīt, atgādinot, ka šī ir apelācijas tiesvedība Eiropas Kopienų Tiesā un ka tās apjomu nosaka tās raksturs. Patiešām ir noderīgi šo faktu paturēt prātā un lemt šādā kontekstā.

68. Turklāt tā norāda, ka tas, ka nav iesniegti šādi dati, nav pārsteidzoši, jo Austrija 2005. gada 7. novembrī paziņoja Komisijai radikāli atšķirīgu likumprojektu attiecībā uz Augšāustriju⁴⁰, ar kuru līdzīgi kā ar likumprojektiem, ko iepriekš paziņojušas citas dalībvalstis un citas Austrijas federālās zemes, nav iecerēts ieviest vispārīgu ĢMO aizliegumu, bet gan īpašus pasākumus, lai aizsargātu ģenētiski nemodificētas kultūras

70. Šis Tiesas uzdevums ir noskaidrot, vai apelācijas sūdzības iesniedzējas pārsūdzētajā spriedumā ir identificējušas kādu procesuālu pārkāpumu vai tiesību kļūdu, kas padarītu šo spriedumu par spēkā neesošu.

40 — *Oberösterreichisches Gentechnik-Vorsorgegesetz*, paziņots (Nr. 2005/610/A) atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 22. jūnija Direktīvai 98/34/EK, ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu jomā (OV L 204, 37. lpp.).

41 — Augšāustrijas likumdevējs šobrīd ir pieņēmis šo tiesisko regulējumu (*LGBl.* 79/2006, 261. lpp.). Saskaņā ar šo tiesisko regulējumu visām personām, kas ir iecerējušas audzēt atļautos ĢMO, ir jāpaziņo iestādēm par šo ieceri. Ir noteikti dažādi pamati šādas atļaujas neizsniegšanai, kas būtībā ir saistīti ar attiecīgā zemes gabala stāvokli, bet to vietā iestādes var piemērot dažādus nosacījumus, kas ir pietiekami, lai ierobežotu jebkādu ĢMO izplatīšanos.

71. Pirmās instances tiesas uzdevums bija noskaidrot, vai prasītājas Komisijas lēmumā bija identificējušas kādu būtisku procesuālu defektu, tiesību kļūdu vai acīmredzamu kļūdu vērtējumā, kas pamatotu tā atcelšanu.

72. Komisijas uzdevums bija noskaidrot, vai Austrija saskaņā ar EKL 95. panta 5. punktu bija pamatojusi savu lūgumu, iesniedzot jaunus zinātnes datus vides vai darba vides aizsardzības jomā, kas ir saistīti ar īpašu problēmu, kas šai dalībvalstij radusies pēc Direktīvas 2001/18 pieņemšanas.

73. Neviena no šiem uzdevumiem būtībā neliek pieņemt lēmumus par to, kas ir un kas nav pareiza vides politika. Attiecībā uz Kopienu politiku šādus lēmumus kopīgi pieņem Parlaments un Padome pēc Komisijas priekšlikuma (kas šajā sakarā rīkojas citā kapacitātē) un pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Reģionu komiteju⁴². Savukārt dalībvalstis savā kompetences sfērā patur brīvību noteikt valsts vides politiku.

74. Otrs ievada apsvērumš attiecas uz Komisijas apgalvojumu, ka, izvirzot apelācijas pamatus, apelācijas sūdzības iesniedzējas zināmā mērā jauc "procesuāla pārkāpuma" un "Kopienu tiesību pārkāpuma" pamatus. Es tam piekrītu, tomēr neuzskatu, ka tam ir kāda nozīme. Ja vien apelācijas pamats ietilpst pieņemamā kategorijā, tad nav nozīmes, vai apelācijas sūdzības iesniedzējs to ir pareizi iedalījis. Man šķiet, ka visi apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītie argumenti ietilpst kategorijā, kas ir paredzēta Eiropas Kopienu Tiesas Statūtu 58. pantā. Es atzīmēju arī, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas, kā norāda Komisija, tieši neapstrīd Pirmās instances tiesas secinājumu, ka to pamatam par piesardzības principa pārkāpumu nebija nozīmes. Pēc manām domām, tas tomēr nenozīmē, ka tās nevar atsaukties uz šo principu, apstrīdot citus sprieduma aspektus.

75. Apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo, ka Pirmās instances tiesa

— kļūdaini noraidīja to apgalvojumu, ka tiesības tikt uzklautam ir pārkāptas tāpēc, ka Komisija balstījās uz EFSA atzinumu, bet nedeva tām iespēju izteikt viedokli par šo atzinumu;

— kļūdaini interpretēja dalībvalstij vai reģionam "īpašas" problēmas jēdzienu, tā

42 — Skat. EKL 175. panta 1. un 3. punktu un 251. pantu.

rezultātā pienācīgi neizvērtējot apsvērumus šajā sakarā, un attiecīgi pienācīgi nepamatoja savus secinājumus;

bu konvencijas 6. pantu, kas garantē tiesības uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu, nosakot civilās tiesības un pienākumus vai jebkuras izvirzītas apsūdzības krimināllietā pamatotību.

— neaplūkoja apsvērumus, ņemot vērā piesardzības principu.

76. Es pēc kārtas pievērsīšos pirmajiem diviem apgalvojumiem, attiecīgajās vietās ņemot vērā iespējamo saistību ar piesardzības principu.

78. Ir skaidrs, ka tiesību tikt uzklausītam jēdziens — kas latīņu valodā bieži tiek minēts kā *audi alteram partem* vai *audiatur et altera pars* — ir galvenokārt piemērojams procesā, kas balstīts uz sacikstes principu, kurā pretējām pusēm jādod iespēja atbildēt uz otras puses argumentiem, pirms tiesa pieņem lēmumu. Tipiski šāda procesa piemēri ir civilā tiesvedība, process šķirējtiesās un apsūdzības krimināltiesvedība — un, protams, tiesas prasības šajā Tiesā vai Pirmās instances tiesā⁴³.

Tiesības tikt uzklausītam

77. Pirmās instances tiesa sava sprieduma 45. punktā atzīmēja, ka “tiesības tikt uzklausītam nav piemērojamas attiecīgajā procedūrā”, atkārtojot šīs Tiesas sprieduma lietā Dānija/Komisija 50. punktā teikto. Var būt noderīgi apskatīt, ko šajā kontekstā nozīmē “tiesības tikt uzklausītam”. Abu spriedumu angļu valodas redakcijā izmantota frāze “right to be heard”, bet franču valodas redakcijā veikta atsauce uz “principe du contradictoire”, kas ir frāze (kas tiek tieši atainota citu valodu redakcijās), kam var būt samērā atšķirīga nozīme. Apelācijas sūdzības iesniedzējas atsauca uz Eiropas Cilvēktiesi-

79. Vispārīgāk, šis princips cita starpā ir piemērojams arī gadījumos, kad personas tiesības vai intereses var ietekmēt procedūra, ko pret šo personu ir uzsākusi kāda iestāde, kuras ietvaros šai personai jāļauj sniegt atbildes jautājumos, ko minētā iestāde ir plānojusi ņemt vērā. Šādu gadījumu starpā ietilpst arī izmeklēšana krimināltiesvedībā un daudzas administratīvas procedūras — Kopienų līmenī, piemēram, Komisijas veiktās

43 — Tas ir piemērojams arī apelācijas instancē, kaut gan apelācijas tiesvedība netiek vērsta tieši pret lietas dalībnieku vai dalībniekiem, kuriem spriedums ir bijis labvēlīgs pirmajā instancē, un arī prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā, kurā vairāki lietas dalībnieki var iesniegt apsvērumus Tiesai un tiem ir tiesības savstarpēji atbildēt uz apsvērumiem.

izmeklēšanas konkurences tiesību vai dempinga jomā, vai līguma pārkāpuma procedūra atbilstoši EKL 226. pantam.

judikatūra būtu jāattiecina tikai uz to kontekstu, kurā tā radās, proti, EKL 95. panta 4. punktu, nevis 95. panta 5. punktu. Man viņu arguments nešķiet pārliecinošs.

80. Situācija šajā lietā ir atšķirīga, jo procedūru ir uzsākusi dalībvalsts, kam ir jānorāda iemesli, kuru dēļ tā vēlas atkāpties no saskaņojošo tiesību aktu prasībām, un kura pēc saviem ieskatiem iesniedz paziņojumu un tik daudz atbalstošu pierādījumu, cik tai liekas vajadzīgi. Lūgumu iesniedz Komisijai, kura izvērtē pamatus un pierādījumus un pieņem lēmumu. Līdz ar to principā dalībvalsts tiek uzklausīta pēc tās iniciatīvas un šajā situācijā nav pretējās puses.

83. Sprieduma lietā Dānija/Komisija attiecīgie punkti ir šādi:

“42. [...] nevienā tiesību normā nav paredzēts, ka tiesības tikt uzklausītam ir piemērojamas attiecībā uz lēmuma pieņemšanas procedūru, kas ir paredzēta EKL 95. panta 4. un 6. punktā, kas attiecas uz tādu valsts tiesību normu apstiprināšanu, kas atkāpjas no Kopienas līmenī pieņemta saskaņošanas pasākuma noteikumiem.

81. Apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā lūdz atzīt, ka tām bija tiesības izteikt komentārus par EFSA atzinumu, pirms tika pieņemts galīgais lēmums. Iespējams, ir mazāk svarīgi izlemt, vai šo prasību precīzāk apraksta frāze “right to be heard” vai “principe du contradictoire”, nekā precīzi noskaidrot apskatāmo jautājumu.

43. Līdzīgā kārtā nevienā tiesību normā nav paredzēts, ka Komisijai šīs procedūras ietvaros ir jānoskaidro citu dalībvalstu viedokļi, ko tā ir darījusi šajā lietā.

82. Galvenais šķērslis šo tiesību atzīšanai ir Tiesas spriedums lietā Dānija/Komisija un tajā izmantotā argumentācija. Apelācijas sūdzības iesniedzējas neapgalvo, ka būtu jālemj pretēji šai judikatūrai, bet gan, ka šī

44. Līdz ar to ir svarīgi noskaidrot, vai tiesības tikt uzklausītam ir piemērojamas, pat ja to nenosaka īpaši tiesību akti, it īpaši situācijā, kurā ir lūgts paust šādus viedokļus.

45. Tiesības tikt uzsklausītam, kuru ievērošanu garantē Eiropas Kopienų Tiesa, noteic, ka valsts iestādei ir jāuzklausā ieinteresētās puses, pirms tā pieņem lēmumu, kas skar šīs puses (2001. gada 10. jūlija spriedums lietā C-315/99 P *Ismeri Europea*/Revīzijas palāta, *Recueil*, I-5281. lpp., 28. punkts).
46. Tiesa ir konsekventi atzinusi, ka tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu princips, ar kuru ir cieši saistīts tiesības tikt uzsklausītam, ir piemērojams ne tikai attiecībā uz pilsoņiem, bet arī uz dalībvalstīm. Attiecībā uz dalībvalstīm šis princips ir ticis atzīts tādu procedūru kontekstā, ko Kopienų iestāde ir uzsākusi pret dalībvalstīm, piemēram, attiecībā uz procedūrām, kas skar valsts atbalsta uzraudzību vai dalībvalsts rīcības uzraudzību attiecībā uz valsts uzņēmumiem (skat., piemēram, 1992. gada 12. februāra spriedumu apvienotajās lietās C-48/90 un C-66/90 *Nīderlande u.c./Komisija*, *Recueil*, I-565. lpp., 44. punkts, un 2000. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-288/96 *Vācija/Komisija*, *Recueil*, I-8237. lpp., 99. punkts).
47. Tomēr EKL 95. panta 4. un 6. punktā paredzēto procedūru uzsāk dalībvalsts, nevis Kopienų iestāde, un Kopienų iestāde savu lēmumu pieņem, tikai atbildot uz šo iniciatīvu.
48. Šī procedūra tiek uzsākta pēc dalībvalsts lūguma, kura lūdz apstiprināt valsts tiesību normas, kurās paredzētas atkāpes no Kopienā pieņemta saskaņošanas pasākuma. Iesniedzot lūgumu, dalībvalstij ir iespēja izteikt savu viedokli par lēmumu, kuru tā lūdz pieņemt, kā tas skaidri izriet no EKL 95. panta 4. punkta, kurā minētajai dalībvalstij tiek uzlikts pienākums norādīt pamatojumu attiecīgo valsts tiesību normu atstāšanai spēkā. Savukārt Komisijai jāspēj noteiktajos termiņos iegūt nepieciešamo informāciju, no jauna neuzklausot prasītāju dalībvalsti.
49. Šo secinājumu apstiprina EKL 95. panta 6. punkta otrā daļa, saskaņā ar kuru valsts tiesību normas, kurās paredzētas atkāpes, uzskatāmas par apstiprinātām, ja Komisija noteiktā termiņā nepieņem lēmumu. Turklāt saskaņā ar EKL 95. panta 6. punkta trešo daļu šo termiņu nav iespējams pagarināt, ja draud briesmas cilvēku veselībai. Tādējādi ir skaidrs, ka Līguma autori ir iecerējuši, lai gan prasītājas dalībvalsts interesēs, gan arī pareizas iekšējā tirgus darbības nodrošināšanas interesēs šajā pantā paredzētā procedūra tiktu ātri pabeigta. Šo mērķi būtu grūti savienot ar prasību ilgstoši apmainīties ar informāciju vai viedokļiem.

50. No tā izriet, ka tiesības tikt uzklausītam nav piemērojamas EKL 95. panta 4. un 6. pantā paredzētajā procedūrā. Līdz ar to pirmie divi Dānijas Karalistes izvirzītie pamati ir jānoraida kā nepamatoti.”

84. Ja šie sprieduma punkti tiek aplūkoti kopumā ar visu EKL 95. panta 4.–6. punkta tekstu, es neredzu iemeslu, kāpēc tas, kas ir ticis konstatēts attiecībā uz 95. panta 4. punktu, nevarētu tikt piemērots attiecībā uz 95. panta 5. punktu. Tiesas argumentācija nebija galvenokārt balstīta uz Kopienu interesi procedūras ātrā pabeigšanā, kas varētu nebūt piemērojama, ja attiecīgie pasākumi vēl nav spēkā un attiecīgā dalībvalsts nesteidzas. Drīzāk tā izriet no fakta, ka i) dalībvalsts uzsāk procedūru un var gaidīt, ka tā savam lūgumam pievienos visus vērā ņemamos pierādījumus un argumentus, atšķirībā no situācijas, kad procedūru, kuras rezultātā tiek piemērotas sankcijas, uzsāk pret lietas dalībnieku, un ii) EKL 95. panta 6. punkts nepiedāvā alternatīvu obligātajai apstiprināšanai gadījumā, ja Komisija paziņotās tiesību normas nav noraidījusi noteiktajā termiņā. Iespēja pagarināt šo termiņu nav paredzēta, lai ļautu veikt ilgas debates, to var pagarināt tikai vienreiz (pēc Komisijas ieskatiem), ja to attaisno jautājuma sarežģītība un nepastāv draudi cilvēku veselībai.

85. Tāpat apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentus nepamato tas, ka Pirmās instances tiesa atsauca arī uz judikatūru⁴⁴ attiecībā uz bijušo EK līguma 100.a panta 4. punktu, kurā nebija nošķirti pasākumi, kas jau bija spēkā saskaņošanas direktīvas pieņemšanas laikā, no pasākumiem, kurus bija plānots ieviest pēc tam. Ja šim apstāklim vispār ir kāda nozīme, šķiet, ka tas drīzāk apliecina, ka uz abu veidu pasākumiem attiecas vieni un tie paši principi.

86. Līdz ar to es uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav pierādījušas, ka Pirmās instances tiesa būtu pieļāvusi tiesību kļūdu, piemērojot pastāvošo judikatūru par tiesībām tikt uzklausītam⁴⁵.

87. Tā kā spriedums lietā Dānija/Komisija bija Tiesas plēnuma spriedums, nešķiet adekvāti, ka šajā lietā palāta pārskatītu šo judikatūru — būtu jādod priekšroka šī jautājuma nodošanai izspriešanai virspalātā. Faktiski, kā es esmu minējusi, apelācijas sūdzības iesniedzējas neapgalvo, ka šī judikatūra būtu jāpārskata. Katrā ziņā arī es neuzskatu, ka būtu šādi jārikojas.

44 — Skat. iepriekš 25. zemsvītras piezīmi.

45 — Katrā ziņā es atzīmēju, ka Komisija apgalvo (skat. 8. punktu aizstāvības rakstā lietā T-366/03 un 13. zemsvītras piezīmi atbildes rakstā lietā C-439/05 P), ka *Land Oberösterreich* faktiski bija dota iespēja atbildēt uz EFSA atzinumu, ko tā arī izmantoja. Nešķiet, ka šis apgalvojums būtu ticis apstrīdēts.

88. Komisijas lēmumu var apstrīdēt Pirmās instances tiesā ar iespēju iesniegt rakstiskus apsvērumus divās kārtās, kā arī izklāstīt pilnu mutisku argumentāciju. Līdz ar to pastāv pilnīgas iespējas saņemt taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā ar likumu noteiktā tiesā, kā pieprasīts Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. panta 1. punktā.

numa pēc tam, kad tā bija ņēmusi vērā līdzīgu iekārtu Kopienas ražotāja vēstuli, uz kuru universitātei netika dota iespēja atbildēt.

90. Tiesa anulēja Komisijas lēmumu. Sprieduma 25. punktā tā norādīja:

89. Tomēr ir jāpiemin vēl viens Tiesas plēnuma spriedums, par kuru sākumā varētu domāt, ka tas ir pretrunā spriedumam lietā Dānija/Komisija, t.i., spriedums lietā *Technische Universität München*⁴⁶. Šajā lietā universitāte centās importēt zinātniskas iekārtas, nemaksājot nodokļus, apgalvojot, ka Kopienā netiek ražotas šādas iekārtas. Tās pieteikumā bija jānorāda detalizēts pamatojums, lai pierādītu, kāpēc Kopienā pieejamās iekārtas nebūtu piemērotas attiecīgajam veicamajam zinātniskajam darbam. Šis pieteikums tika nosūtīts Komisijai, kura konsultējās ar ekspertu grupu, kuras atzinums tai bija saistošs. Šī grupa nonāca pie negatīva atzi-

“Tiesības tikt uzklautam⁴⁷ šādā administratīvā procedūrā nozīmē, ka attiecīgajai personai jāvar Komisijas procedūras laikā izklāstīt savus apsvērumus un pienācīgi izklāstīt savus uzskatus par attiecīgajiem apstākļiem un, vajadzības gadījumā, par dokumentiem, kurus ir ņēmusi vērā Kopienas iestāde. Šis nosacījums nav izpildīts, pieņemot apstrīdēto lēmumu.”

91. Kaut gan šie apstākļi varētu šķist salīdzināmi ar pašreizējās lietas apstākļiem un šķiet, ka juridiskais atzinums atbalsta apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentu, es uzskatu, ka abas šīs lietas var nodalīt. Spriedumā lietā *Technische Universität München* pamata problēma nebija tā, ka prasītājam neļāva atbildēt uz ekspertu grupas secinājumiem, bet gan, ka tai neļāva atbildēt uz pierādījumiem, kurus šī grupa bija pieņēmusi un

46 — 1991. gada 21. novembra spriedums lietā C-269/90 (*Recueil*, I-5469. lpp.). Atbilstoši šī sprieduma punktu (25. punkts) Pirmās instances tiesa ir citējusi kā autoritāti 1995. gada 9. novembra spriedumā lietā T-346/94 *France-aviation/Komisija* (*Recueil*, II-2841. lpp., 32.–36. punkts), 1998. gada 19. februāra spriedumā lietā T-42/96 *Eyckeler & Malt/Komisija* (*Recueil*, II-401. lpp., 80. punkts) un 1998. gada 17. septembra spriedumā lietā T-50/96 *Primex Produkte un Interpor/Komisija* (*Recueil*, II-3773. lpp., 63. punkts), kas visi tāpat kā spriedums lietā *Technische Universität München* attiecas uz muitas nodevām.

47 — “[D]roit d’être entendu” franču valodā. Izcelums tālāk citātā ir mans.

kurus bija iesniedzis lietas dalībnieks, kura intereses bija pretējas prasītājas interesēm. Tas tā nebija šajā gadījumā.

uzklausītam. Netiek apgalvots, ka pirmajā instance tām kādā veidā tika liegtas iespējas iesniegt apsvērumus vai pierādījumus.

92. Es atzīmēju arī, ka spriedumā lietā *Technische Universität München* Tiesa konstatēja ne mazāk kā trīs pamatus, kuru dēļ tā izlēma, ka minētais lēmums nav spēkā⁴⁸. Neviens no šiem citiem pamatiem nav ticis izvirzīts apelācijas instancē šajā lietā⁴⁹. Līdz ar to man šķiet piemērotāk uzskatīt, ka *Technische Universität München* ir lieta, kam nepārprotami ir nozīme attiecībā uz administratīvo procedūru muitas nodevu jomā, un nošķirt šo lietu, nevis censties attiecināt tajā teikto uz atšķirīgu administratīvu procedūru, kas piemērojama saskaņā ar EKL 95. pantu.

93. Attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojumu šajā lietā, ka tiesības tikt uzklausītam nav ievērotas pašā Pirmās instances tiesā tāpēc, ka tā nepietiekami ņēma vērā to argumentus, man šķiet, ka šie argumenti īsti neattiecas uz tiesībām tikt

94. Attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentu, ka Pirmās instances tiesa nonāca pie nepareiziem secinājumiem, ņemot vērā iesniegtos argumentus un pierādījumus, tas ir pieņemams tikai tiktāl, ciktāl tas attiecas uz iespējamo tiesību kļūdu. Visus aspektus, kas ietilpst šajā kategorijā, es aplūkošu vēlāk, aplūkojot īpašas problēmas dalībvalstij jēdzienu.

95. Tomēr attiecībā uz apelācijas sūdzību iesniedzēju argumentu, ka Pirmās instances tiesa vienkārši neņēma vērā to iesniegtos pierādījumus, ir jāsniedz daži komentāri. Šāda pierādījumu neizskatīšana ir jāpārbauda apelācijas instancē, un, ja tā tiek pierādīta, tā var būt pamats pirmās instances sprieduma atcelšanai, kaut gan es nezinu nevienu lietu, kurā šis jautājums būtu bijis izvirzīts tādā veidā⁵⁰. Šajā lietā no pārsūdzētā sprieduma 66. un 67. punkta izriet, ka Pirmās instances tiesa ņēma vērā iesniegtos pierādījumus. Šie pierādījumi (*Müller* ziņojums un Komitejas ziņojums⁵¹) bija pieejami EFSA un Komisijai. Kā es vēlāk paskaidrošu sīkāk, prasītājas

48 — Pārējie divi pamati bija, ka "ekspertu grupa" nesastāvēja no istiem ekspertiem, bet gan no valsts ierēdņiem un ka tādēļ Komisijas lēmums nebija pietiekami pamatots.

49 — Ja arī šie pamati būtu izvirzīti, tie nebūtu pamatoti.

50 — Citā kontekstā var ņemt vērā, piemēram, 2005. gada 14. aprīļa spriedumu lietā C-243/04 P *Gaki-Kakouri*/Eiropas Kopienų Tiesa (Krājumā nav publicēts, bet pieejams franču valodā Tiesas interneta vietnē, 22.–41. punkts) vai 2005. gada 28. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri u.c./Komisija* (Krājums, I-5425. lpp., 77.–102. punkts).

51 — Skat. iepriekš 26. punktu.

Pirmās instances tiesai nenorādīja, kādā veidā tas bija pretrunā šo institūciju secinājumiem. Šādos apstākļos, pēc manām domām, šai tiesai nevar pārvest, ka tā nav izskatījusi šos pierādījumus, ņemot vērā īpašos apstākļus.

96. Visbeidzot, attiecībā uz piesardzības principu es norādītu tikai, ka tiesības tikt uzklaustam, tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu un pienākums ievērot sacikstes principu ir atkarīgi no procedūras rakstura un nemainās atkarībā no lielākas vai mazākas vajadzības ievērot piesardzību.

“Īpaša” problēma

97. Apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo, ka Pirmās instances tiesa nav pareizi izskatījusi pierādījumus, ko tās bija izvirzījušas, lai atspēkotu Komisijas secinājumu, ka nebija pierādīts, ka Augšāustrijas teritorijā pastāvēja īpaša problēma.

98. Tomēr attiecībā uz šiem argumentiem rodas grūtības, ciktāl ar tiem mēģināts apstrīdēt Pirmās instances tiesas veikto tai

iesniegto pierādījumu analīzi. Atbilstoši Eiropas Kopienu Tiesas Statūtu 58. pantam šo novērtējumu nevar pārbaudīt apelācijas instancē, ja netiek apgalvots, ka ir sagrozīta pierādījumu jēga⁵².

99. Tomēr apelācijas sūdzības iesniedzējas ir izvirzījušas (lai gan, iespējams, nav uzturējušas tādā mērā, kādu varētu sagaidīt) vērā ņemamu argumentu, norādot, ka vārds “īpaša” nenozīmē to pašu, ko vārds “unikāla”. Ja Pirmās instances tiesa, izvērtējot pierādījumus, būtu izmantojusi nepareizu juridisku kritēriju, tās spriedums šajā sakarā būtu kļūdains un pierādījumi būtu jāizvērtē no jauna, ņemot vērā pareizo kritēriju.

100. Veicot sīkāku analīzi, šī situācija šķiet samērā sarežģīta, tomēr tā man liek šaubīties, vai ir iespējams nešauboties apstiprināt Pirmās instances argumentāciju šajā sakarā. Minētais sarežģījums ir lingvistiskas dabas, un tas ir jāizskaidro.

101. EFSA atzinums ir rakstīts angļu valodā. Tās interneta lappusē ir noteikts: “Angļu valoda ir EFSA zinātnisko atzinumu autentiskā valoda. Šābu gadījumā lūdzam skatīt atzinuma un tā kopsavilkuma angļu valodas

52 — Skat., piemēram, 2006. gada 21. septembra spriedumu lietā C-105/04 P *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija* (Krājums, I-8725. lpp., 69. un 70. punkts).

redakciju". Nešķiet, ka pastāv apskatāmā atzinuma pilnās versijas citu valodu redakcijas, izņemot angļu valodas redakciju, kaut gan ir pieejams atzinuma kopsavilkums angļu, franču, vācu un itāļu valodās.

izpratni, ka, lai pamatotu atkāpi no Direktīvas 2001/18, ir jāpierāda, ka attiecīgajā dalībvalstī vai teritorijā pastāv problēma, kas nepastāv nekur citur.

102. Atzinumā cita starpā ir noteikts⁵³:

"The scientific evidence presented contained no new or uniquely local scientific information on the environmental or human health impacts of existing or future GM crops or animals.

104. EFSA atzinuma kopsavilkumā neparādās frāze "no new or uniquely local scientific information", bet parādās frāze "unusual or unique ecosystems". Šī frāze attiecīgi franču un vācu valodās ir attiecīgi tulkota kā "écosystèmes atypiques ou uniques" un "ungewöhnliche oder einzigartige Ökosysteme", un šķiet, ka abi šie tulkojumi precīzi atspoguļo angļu valodas formulējumu.

No scientific evidence was presented which showed that this area of Austria had unusual or unique ecosystems that required separate risk assessments from those conducted for Austria as a whole or for other similar areas of Europe. No specific cases were presented of impacts of GMOs on biodiversity, either directly or through changes in agricultural practices."

103. Man šķiet būtiski, ka ir tikuši izmantoti vārdi "uniquely" un "unique". Kaut gan tas nav viennozīmīgi, šķiet, ka tas liecina par to, ka EFSA atzinums varētu būt bijis balstīts uz

105. Minētie divi atzinuma punkti ir "burtiski" citēti Komisijas apstrīdētā lēmuma 71. punktā, kurā šķiet skaidrs, ka tiem ir kāda nozīme Komisijas argumentācijā. Es lieku vārdu "burtiski" pēdīnās, jo šie divi punkti ir citēti kā viens un franču un vācu valodu redakcijas zināmā mērā atšķiras no oriģinālā atzinuma autentiskās angļu valodas redakcijas. Franču valodā frāze "no new or uniquely local scientific information" kļūst par "aucune information nouvelle ou spécifiquement locale", tādējādi maskējot iespējamu neatbilstību starp EKL 95. panta 5. punkta tekstu un tā EFSA izdarīto interpretāciju, bet vācu valodā — par "keine oder nur lokal begrenzte wissenschaftliche Daten", kā nozīme ir samērā atšķirīga un var būt atvasināta no kļūdainas angļu valodas redakcijas izpratnes. Frāze "unusual or uni-

53 — Skat. iepriekš 23. un 24. punktu.

que ecosystems” franču valodā tiek tulkota kā “écosystèmes particuliers ou exceptionnels”, bet vācu valodā — kā “ein ungewöhnliches oder einzigartiges Ökosystem”. Arī šeit franču valodas redakcija atbrīvojas no unikalitātes jēdziena (un atšķiras no *EFSA* atzinuma kopsavilkuma franču valodā), bet šajā gadījumā vācu valodas redakcija atspoguļo gan atzinuma angļu valodas redakciju, gan arī kopsavilkuma vācu valodas redakciju.

106. Komisijas lēmums ir adresēts Austrijai, un tajā ir noteikts, ka autentiska ir tikai vācu valodas redakcija. Nav skaidrs, vai tas obligāti nozīmē, ka Komisijas analīze ir veikta tikai vācu valodā un lēmuma oriģināls ir šajā valodā. Katrā ziņā šķiet, ka *EFSA* atzinuma vācu valodas redakcija, uz kuru (vismaz daļēji) ir balstīts minētais lēmums, nav pilnīgi precīzs tulkojums.

107. Protams, tiesvedības valoda Pirmās instances tiesā bija vācu valoda. Tomēr nav noslēpums, ka šīs tiesas, tāpat kā Eiropas Kopienų Tiesas darba valoda ir franču valoda. Līdz ar to ir iespējams, ka tās analīze tika balstīta uz lietas materiālu franču valodas redakcijām — tai skaitā it īpaši uz apstrīdētā lēmuma franču valodas tekstu,

kas, 71. punktā citējot *EFSA* atzinumu, izlaiž jebkādas atsauces uz unikalitāti. Katrā ziņā pārsūdzētais spriedums ir franču valodā⁵⁴.

108. Šie apsvērumi kļūst nozīmīgi, aplūkojot sprieduma franču valodas redakcijas 65.–67. punktu. Sprieduma 65. punktā ir ietverta lielākā daļa no citāta apstrīdētā lēmuma 71. punktā, atsaucoties uz “aucune information nouvelle ou spécifiquement locale” un “des écosystèmes particuliers ou exceptionnels”. Turpinājumā 66. punktā ir norādīts, ka prasītājas nav iesniegušas pierādījumus, kas izgaistinātu šaubas par vērtējuma pareizību un īpašas problēmas pastāvēšanu, bet 67. punktā ir konstatēts, ka tās nav izvirzījušas pierādījumus, kas atspēkotu *EFSA* apsvērumus, saskaņā ar kuriem nav pierādīts, ka Augšaustrijas pavalsts teritorijā atrastos “des écosystèmes particuliers ou exceptionnels”, kurās nepieciešams atsevišķs risku novērtējums neatkarīgi no tiem, kuri veikti attiecībā uz Austrijas teritoriju kopumā vai citiem līdzīgiem Eiropas reģioniem.

109. Attiecīgi no franču valodas redakcijas, kurā ir taisīts pārsūdzētais spriedums, neizriet, ka Pirmās instances tiesa zināja, ka ir iespējams, ka *EFSA*, izstrādājot savu atzinumu, uzskatīja, ka, lai attaisnotu atkāpi, pamatojoties uz EKL 95. panta 5. punktu, Austrijai ir jāpierāda, ka pastāv problēma, kas

54 — Es atzīmēju, ka nevienam no spriedumu parakstījušiem tiesnešiem dzimtā valoda nav vācu valoda, kaut gan, protams, nevar izslēgt, ka tiem ir vācu valodas zināšanas.

ir *unikāla* attiecīgajam reģionam, nevis problēma, kas ir *īpaša, sevišķa* vai kādā citā veidā *neparasta*.

110. Man šķiet skaidrs, ka vārds “īpaša”, kā norāda apelācijas sūdzības iesniedzējas, EKL 95. panta 5. punktā nevar tikt pielīdzināts vārdam “unikāla”. Problēma var būt īpaša vairāk nekā vienā reģionā vai dalībvalstī, bet tā var būt unikāla tikai vienā reģionā vai dalībvalstī. Iespējams, ka, izskatot šo lietu, nav vajadzības novilkt precīzu robežu, bet ir acīmredzami, ka īpaša problēma atrodas kaut kur starp unikālu problēmu un problēmu, kas ir parasta, vispārīga vai izplatīta. Kritērijs EKL 95. panta 5. punktā ir tāds, ka problēmai jābūt īpašai, un, pieprasot, lai tā būtu unikāla, tiek kļūdaini interpretēta vai nepareizi piemērota šī tiesību norma.

111. Tas nenozīmē, ka Pirmās instances tiesa kļūdaini interpretēja vai nepareizi piemēroja šo kritēriju. Tas, ka tā izmantoja tādus īpašības vārdus kā “*spécifique*”, “*particulier*” un “*exceptionnel*”, šķiet pilnīgi savienojami ar manu šīs tiesību normas izpratni.

112. Tomēr pēc tam, kad Pirmās instances tiesa bija aplūkojusi prasītāju iesniegtos pierādījumus⁵⁵, tā konstatēja, ka tās nebija atspēkojušas vai apšaubījušas EFSA secinājumus vai Komisijas vērtējumu. Tomēr šis atzinums attiecās uz franču valodā paustajiem secinājumiem un vērtējumu, neatsaucoties uz unikalitātes kritēriju. Man nešķiet, ka var nešauboties apgalvot, ka Pirmās instances tiesa būtu nonākusi pie tiem pašiem secinājumiem, ja tā būtu vērtējusi šos pierādījumus, ņemot vērā EFSA atsauces uz unikalitāti, vai būtu uzskatījusi, ka Komisijas vērtējums ir balstīts uz šādām atsaucēm.

113. Šī iemesla dēļ nevar atstāt spēkā Pirmās instances tiesas lēmumu noraidīt apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojumu par EKL 95. panta 5. punkta pārkāpumu. Pēc tam, kad šī tiesa bija konstatējusi, ka nav atspēkots apgalvojums, ka nepastāv problēma, kas ir īpaša Augšāustrijai, Tiesa neapskatīja citus šajā tiesību normā paredzētos kumulatīvos nosacījumus. Tādējādi pārsūdzētajā spriedumā vairs nav atrodams pārliecinošs iemesls, kura dēļ ir noraidīts šis pamats.

55 — Abas prasītājas iesniedza Müller ziņojuma kopijas un iepriekš 26. punktā minētā Komitejas ziņojuma kopijas, kurus abus ir izskatījusi EFSA ekspertu grupa. Austrija savai atbildei pievienoja Austrijas iesniegtos apsvērumus 2004. gada 14. janvāra PTO strīdu noregulēšanas sēdē; tas ir trīs lappuses garš dokuments angļu valodā, kurā minētas atsauces, kuru visu datumi ir pēc lūguma saskaņā ar EKL 95. panta 5. punktu iesniegšanas.

114. Līdz ar to ir jāpārbauda pārējie EKL 95. panta 5. punkta piemērošanas nosacījumi. Atbilstoši Eiropas Kopienu Tiesas Statūtu 61. pantam šī tiesa atkarībā no apstākļiem to var darīt pati vai nodot lietu atpakaļ sprieduma pieņemšanai Pirmās instances tiesā. Šajā gadījumā man šķiet, ka Eiropas Kopienu tiesa šo pārbaudi var veikt pati.

EKL 95. panta 5. punkta kumulatīvie nosacījumi

115. Kā esmu atzīmējusi, lai dalībvalsts saskaņā ar EKL 95. panta 5. punktu saņemtu tiesības atkāpties, tai jāiesniedz jauni zinātnes dati vides vai darba vides aizsardzības jomā, kas ir saistīti ar īpašu problēmu, kas šai dalībvalstij radusies pēc saskaņošanas pasākuma paredzēšanas. Šie dažādie nosacījumi, kā norādīja Pirmās instances tiesa un kam tieši piekrita Austrijas valdība apelācijas instances tiesas sēdes laikā, ir kumulatīvi. Citiem vārdiem sakot, ja kāds no šiem nosacījumiem nav izpildīts, tad atkāpi nevar atļaut.

116. Nešķiet, ka EFSA atzinumā vai Komisijas lēmumā ir apstrīdēts, ka vismaz daži no Austrijas iesniegtajiem *datiem* attiecās uz vides aizsardzību, kaut gan Komisija sava lēmuma 68. punktā konstatēja, ka nevar

uzskatīt, ka Austrijas *bažas* attiecas tieši uz vides aizsardzību. Līdz ar to var uzskatīt, ka ir izpildīts nosacījums, ka jāiesniedz “dati vides aizsardzības jomā”. Tomēr attiecībā uz to jāizdara neliela piezīme.

117. Apelācijas sūdzības iesniedzējas, pamatojoties uz EFSA paziņojumu, ka “Komisija nelūdza [EFSA] sniegt komentārus par līdzaspastāvēšanas pārvaldi starp ģenētiski modificētām un ģenētiski nemodificētām kultūrām”, ir apgalvojušas, ka EFSA un Komisija ignorēja galveno Austrijas iesniegtajā prasības pieteikumā iekļauto jautājumu.

118. Man tomēr šķiet, ka Komisija pamatoti centās nošķirt vides aizsardzības jautājumus, uz kuriem attiecas EKL 95. panta 5. punkts un Direktīva 2001/18, un sociāli ekonomiskos jautājumus, kas attiecas uz lauksaimniecības pārvaldi, kuri neietilpst šo tiesību aktu piemērošanas jomā⁵⁶. Izklāstot savus pārbaudes nosacījumus, EFSA norādīja, ka tai “nav lūgts sniegt komentārus par informāciju, kas *neattiecas* uz risku cilvēku veselībai un videi, it īpaši informāciju par līdzaspastā-

56 — Turpinājumā skat. apstrīdētā lēmuma 27. un turpmākos punktus un tajos minētās Komisijas pamatnostādnes, kas minētas iepriekš 11. zemsvītras piezīmē, it īpaši pamatnostādņu 1.1. un 1.2. punktu.

vēšanas pārvaldīšanu”⁵⁷. Ir skaidrs, ka tās atzinums — adekvāti — pievērsās vides aizsardzības jautājumiem, it īpaši attiecībā uz gēnu pārnesei, bet — tikpat adekvāti — nesniedza komentārus par šiem citiem jautājumiem.

119. Atgriežoties pie EKL 95. panta 5. punktā noteiktajiem nosacījumiem, šķiet, ka netiek apstrīdēts, ka *Müller* ziņojumā ir ietverti dati, no kuriem vismaz daži bija zinātniski, kaut gan *EFSA* atzinumā ir norādīts, ka daudzas atsaucēs attiecās uz juridiskiem vai ekonomikas jautājumiem.

120. Atlikušie nosacījumi ir tādi, ka iesniegtajiem datiem jābūt jauniem un tiem jābūt saistītiem ar problēmu, kas radusies pēc Direktīvas 2001/18 pieņemšanas.

121. Attiecībā uz jautājumu, vai *Müller* ziņojumā sniegtie zinātniskie dati bija jauni, *EFSA* norādīja, ka tie galvenokārt atkārtoja šī brīža zināšanas par gēnu pārnesei no vienas kultūras uz citu un no kultūras uz radniecīgu

savvaļas augu attiecībā uz dažām kultūrām. Lēmuma 65. punktā Komisija norādīja, ka *Müller* ziņojumā bija iekļauti dati, kuru lielākā daļa bija pieejama pirms Direktīvas 2001/18 pieņemšanas.

122. Savos prasības pieteikumos pirmajā instancē *Land Oberösterreich* un Austrija atzina, ka *Müller* ziņojums lielākoties bija balstīts uz jau pieejamiem datiem. Tās tomēr apgalvoja, ka šis ziņojums, balstoties uz pieejamajiem datiem, nonāca pie jauniem secinājumiem un ka šie secinājumi būtu jāuzskata par “jauniem zinātnes datiem”. Tās arī norādīja, ka šos secinājumus apstiprina jaunākā zinātniskā literatūra⁵⁸.

123. Nav grūti pārbaudīt, ka no 115 atsaucēm, kas minētas *Müller* ziņojumā, kas pabeigts 2002. gada aprīlī, tikai 22 ir datētas ar šo gadu vai ar 2001. gadu, kas ir gads, kurā pieņemta Direktīva 2001/18, un šķiet, ka mazāk kā puse no šīm atsaucēm ir zinātniska rakstura. Apelācijas sūdzības iesniedzējas nav apgalvojušas, ka 2001. vai 2002. gada zinātniskās atsaucēs būtu izšķirošas vai pat būtiskas attiecībā uz izdarītajiem secinājumiem. Un, tā kā jautājums ir par to, vai Austrijas iesniegtie dati, lai pamatotu tās lūgumu, bija jauni, fakts, ka vēlāk var būt kļuvuši zināmi citi jauni dati, nevar ietekmēt Komisijas

57 — Izcēlums oriģinālā.

58 — Skat. prasības pieteikuma lietā T-366/03 87.–89. punktu un prasības pieteikuma lietā T-235/04 81.–83. punktu; replikas lietā T-366/03 22.–25. punktu un replikas lietā T-235/04 23.–26. punktu.

lēmuma juridisko spēku, ņemot vērā datus, pamatojoties uz kuriem, šis lēmums tika pieņemts, un laiku, kad tas tika pieņemts.

125. Tomēr es iesniegtajos apsvērumos nevaru atrast neko, kas būtu kas vairāk nekā tikai vienkāršs apgalvojums, ka *Müller* ziņojumā no pastāvošajiem datiem ir izdarīti jauni secinājumi. Nav pat minēti nekādi jauni secinājumi. Vēl jo mazāk ir paskaidrots, kā šāds secinājums atšķirtos no secinājumiem, kas iepriekš izdarīti no tiem pašiem datiem. Tā kā viens no pamatiem, kuru dēļ ir noraidīts lūgums apstiprināt atkāpi, bija fakts, ka zinātnes dati nebija jauni, prasītājām pirmajā instancē bija pienākums atspēkot šo pamatu, lai to prasība tiktu apmierināta. Nepietiek pierādīt, ka teorētiski šie dati varētu būt jauni, neparādot un neizskaidrojot, kas tieši attiecībā uz šiem faktiem bija jauns.

124. Atliek jautājums par to, vai no esošiem datiem izrietējis jauns secinājums var tikt uzskatīts par “jauniem zinātnes datiem”. Angļu valodā tas parasti tā nebūtu. Angļu valodas vārds “evidence” [EKL 95. panta 5. punkta kontekstā latviešu valodā tulkots kā “dati”] parasti apzīmē neapstrādātu materiālu, no kura var izdarīt secinājumus. Tomēr šī situācija ir neskaidrāka, aplūkojot EKL 95. panta 5. punkta citu valodu redakcijas. Holandiešu valodas redakcija (“nieuwe wetenschappelijke gegevens”) šķietami atbilst angļu valodas redakcijai. Dažas no latīņu cilmes valodām izmanto terminoloģiju (“preuves scientifiques nouvelles” franču valodā, “nuove prove scientifiche” itāļu valodā un “novas provas cientificas” portugāļu valodā), kam var būt plašāka nozīme. Spāņu (“novedades científicas”) un vācu (“neue wissenschaftliche Erkenntnisse”) valodu redakcijas noteikti šķiet piemērotākas nekā angļu valodas redakcija, lai tām piešķirtu nozīmi, kuru apelācijas sūdzības iesniedzējas lūdza piemērot pirmajā instancē. Es uzskatu, ka nav jāturpina analīze, lai noskaidrotu, ka jauni secinājumi, kas izdarīti no pastāvošiem datiem, *var* būt jauni zinātniski dati EKL 95. panta 5. punkta izpratnē.

126. Līdz ar to es uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav atspēkojušas Komisijas secinājumus par to, ka nepastāv jauni zinātnes dati. Tas pats par sevi būtu pietiekami, lai noraidītu to pirmajā instancē izvirzīto trešo pamatu, tomēr es aplūkošu arī nosacījumu, ka izvirzītajai problēmai jārodas pēc Direktīvas 2001/18 pieņemšanas.

127. Problēma, par kuru apelācijas sūdzības iesniedzējas ir apgalvojušas, ka tā ir īpaša Augšaustrijai, saskaņā ar viņu teikto izriet no (salīdzinoši) augstā bioloģiskās lauksaimniecības un mazu lauku saimniecību īpatsvara.

128. Attiecībā uz lauku saimniecību izmēru tās nav apgalvojušas, ka situācija būtu kaut kādā veidā mainījusies pēc Direktīvas 2001/18 pieņemšanas.

Atkarībā no tā, vai par pamatu ņem lauku saimniecību skaitu vai teritoriju, tas nozīmētu, ka bioloģiskās lauksaimniecības proporcija kopējā Augšāustrijas lauksaimniecībā ir pieaugusi no 6–8 % līdz 8 vai 9 %.

129. Attiecībā uz bioloģiskās lauksaimniecības proporciju tās ir iesniegušas datus par palielinājumu laikā no 2001. gada 31. decembra līdz 2002. gada 31. decembrim: no 2792 lauku saimniecībām uz 3040 lauku saimniecībām un no 45 950 hektāriem uz 50 077 hektāriem, kas nozīmē, ka ikgadējais palielinājums šajā sakarā ir nedaudz mazāk kā 9 %; līdz ar to bioloģiskā lauksaimniecība (šķiet, 2002. gada beigās) ir veikta 7,5 % saimniecību un 8,85 % no lauksaimniecībā izmantotajām zemām šajā reģionā⁵⁹.

131. Šķiet, ka šāda palielinājuma pakāpe nav pietiekama, lai pierādītu, ka pastāv no jauna radusies problēma. Tomēr apelācijas sūdzības iesniedzējas ir apgalvojušas, ka EKL 95. panta 5. punktā nav noteikts, ka problēmai pilnībā ir jārodas pēc saskaņošanas pasākuma paredzēšanas. Saskaņā ar viņu teikto problēma var iepriekš būt bijusi apslēpta un parādījusies pilnā apmērā tikai vēlāk. Šajā lietā tās apgalvo, ka problēmas patiesais apmērs tika atklāts tikai pēc tam, kad 2002. gada aprīlī tika publicēts Müller ziņojums⁶⁰.

130. Apelācijas sūdzības iesniedzējas nav iesniegušas datus par visu attiecīgo laika posmu no 2001. gada marta, kad pieņemta Direktīva 2001/18, līdz 2003. gada martam, kad ir iesniegts lūgums atļaut atkāpi no šīs direktīvas noteikumiem. Ja minētā tendence bija lineāra pirms (no 2001. gada marta līdz decembrim) un pēc (no 2003. gada janvāra līdz martam) 2002. kalendārā gada — par ko nav iesniegti dati, kas to apliecinātu vai noliegtu —, tad ekstrapolēšana no šī kalendārā gada datiem liecinātu, ka varētu būt noticis palielinājums par apmēram 18 %.

132. Es principā piekritu, ka problēmu, kas ir bijusi apslēpta saskaņošanas pasākuma paredzēšanas laikā, atkarībā no visiem apstākļiem var uzskatīt par tādu, kas ir radusies pēc šīs paredzēšanas EKL 95. panta 5. punkta izpratnē, ja tā ir atklāta tikai vēlāk. Tomēr nešķiet, ka progresīvs bioloģiskās lauksaim-

59 — Prasības pieteikuma lietā T-366/03 96. punkts, prasības pieteikuma lietā T-235/04 90. punkts.

60 — Prasības pieteikuma lietā T-366/03 98. un 99. punkts, prasības pieteikuma lietā T-235/04 92. un 93. punkts. Replikas lietā T-366/03 28. punkts, replikas lietā T-235/04 30. punkts.

niecības proporcijas pieaugums varētu radīt šādu atklāsmi, ja vien nav pārsniegts kāds sliekšnis, kura rezultātā rodas būtiskas izmaiņas situācijā. Es apelācijas sūdzību iesniedzēju apgalvojumos neatrodu neko, kas būtu kas vairāk nekā vienkāršs apgalvojums, ka problēmas mērogs kļuva zināms tikai laikā, kad tika publicēts *Müller* ziņojums. Šis fakts, kā arī tas, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav norādījušas specifiskus jaunus secinājumus, kas izdarīti šajā ziņojumā, kuri izrietētu no jauniem vai jau pastāvošiem datiem, man liek domāt, ka tās nav pierādījušas, ka pastāvēja problēma, kas ir radusies pēc Direktīvas 2001/18 pieņemšanas.

pakāpe nevar padarīt šos datus vai šo situāciju par jauniem. Situācijas un pierādījumu jaunums ir divkāršs kritērijs, kas ir jāizpilda, pirms pievērsties piesardzības principam.

135. Tādējādi trešo pamatu pirmajā instancē katrā ziņā var noraidīt neatkarīgi no tā, vai var pilnībā piekrist pamatam, kura dēļ Pirmās instances tiesa to noraidīja.

133. Lidz ar to apelācijas sūdzības iesniedzējas nav atspēkojušas secinājumus apstrīdētā lēmuma 75. punktā, ka Austrija nebija iesniegusi jaunus zinātnes datus un nebija pierādījusi, ka pastāvēja īpaša problēma, kas radusies pēc Direktīvas 2001/18 pieņemšanas.

Kopsavilkums un gala apsvērumi

136. Manas analīzes kopsavilkums ir šāds.

134. Ņemot vērā uzsvaru, kādu apelācijas sūdzības iesniedzējas ir piešķirušas piesardzības principam, es gribētu piebilst, ka, kaut gan nav šaubu, ka šim principam varētu būt nozīme, izvērtējot jaunus datus, kas attiecas uz jaunu situāciju, nekāda piesardzības

137. Procedūrā saskaņā ar EKL 95. panta 4. vai 5. punktu dalībvalstij līdz ar tās lūgumu ir jāiesniedz visi pierādījumi un argumenti, kas ir nepieciešami šī lūguma atbalstam. Pēc tam Komisija uz šī pamata pieņem lēmumu. Pirms lēmuma pieņemšanas tā var lūgt citu dalībvalstu viedokli (līdzīgi kā tā darīja lietā Dānija/Komisija) vai ekspertu grupas, kas ir izveidota, lai palīdzētu tai šādos jautājumos (kā tas ir šajā lietā), viedokli. Ņemot vērā šīs

procedūras raksturu (to uzsāka dalībvalsts, kurai ir pilnas iespējas iesniegt visus vērā ņemamos apsvērumus) un laika ierobežojumus (seši mēneši, ar iespēju vienreiz šo termiņu pagarināt ārkārtējas sarežģītības apstākļos), nav obligāti jānodrošina dalībvalstij vispārīgas tiesības atbildēt uz katru viedokli, ko ir saņēmusi Komisija. Tomēr, ja ekspertu grupa sniedz atzinumu pēc tam, kad tā ir uzklusījusi datus vai argumentus, kas ir pretēji dalībvalsts izvirzītajiem argumentiem, bet uz kuriem dalībvalstij nav bijis iespējams atbildēt, tad ir jānoskaidro, vai atzinuma formulēšanas gaitā nav pieļauta kļūda procedūrā (spriedums lietā *Technische Universität München*). Ja nepastāv šādas grūtības, tad dalībvalsts tiesības atbildēt uz viedokli, uz kuru Komisija balsta savu lēmumu, ir apmierinātas tādējādi, ka tai ir tiesības apstrīdēt šo lēmumu Pirmās instances tiesā. Šajā stadijā tā var izvirzīt jebkādas pierādījumus vai argumentus, kas atspēko apstākļus, uz kuriem ir balstīts Komisijas lēmums.

ka Komisija tos nepareizi novērtēja, tad dalībvalstij ir precīzi jānorāda, kā šie pierādījumi varētu novest pie atšķirīgiem secinājumiem. Nepietiek abstrakti norādīt, ka šāda veida pierādījumi varētu tikt interpretēti atšķirīgi, un lūgt Pirmās instances tiesu no jauna izvērtēt faktiski iesniegtos pierādījumus. Dalībvalstij ir vismaz jānorāda šo pierādījumu īpašās daļas, par ko tā apgalvo, ka tās ir jāinterpretē atšķirīgi, un detalizēti jāpaskaidro, kāpēc šāda interpretācija ir pamatota un kāpēc interpretācija, uz kuru ir balstīts Komisijas lēmums, nav pamatota.

139. Šajā lietā Austrijai savā lūgumā atbilstoši EKL 95. panta 5. punktam bija jāpierāda, ka bija izpildīti visi šajā tiesību normā uzskaitītie nosacījumi: i) jāsniedz jauni dati, ii) šiem datiem jābūt zinātniskiem, iii) tiem jāattiecas uz vides vai darba vides aizsardzību, iv) jāpastāv problēmai, kas ir īpaša šai dalībvalstij, un v) problēmai ir jārodas pēc saskaņošanas pasākuma paredzēšanas.

138. Ja šādos apstākļos vienīgie pierādījumi, kurus dalībvalsts lūdz aplūkot Pirmās instances tiesai, ir tie, kurus tā jau iesniedza Komisijai un par kuriem tā attiecīgi apgalvo,

140. EFSA savā atzinumā un Komisija savā lēmumā uzskatīja, ka i), iii) un iv) nosacījumi nav izpildīti. Nevar teikt, ka tās pierādīja, ka ii) nosacījums nav pilnībā izpildīts. Tās tieši neaplūkoja v) nosacījumu, bet tās, iespējams,

(pamatoti) uzskatīja, ka tas, ka nav iesniegti jauni dati, nozīmē, ka nav radusies jauna problēma, vai ka, tā kā nepastāv problēma, kas ir īpaša Augšāustrijā, tad nav vajadzības sīkāk aplūkot šādas problēmas rašanās laiku.

141. Pirmās instances tiesā *Land Oberösterreich* un Austrija apgalvoja, ka ir izpildīti visi EKL 95. panta 5. punkta nosacījumi. Tiesa konstatēja, ka tās nebija pierādījušas, ka bija izpildīts iv) nosacījums, un ka tas bija pietiekami, lai noraidītu to apgalvojumu, ka ar apstrīdēto lēmumu tika pārkāpts EKL 95. panta 5. punkts. Ņemot vērā šo konstatējumu, šīs tiesas secinājums bija pareizs, bet šis konstatējums var tikt apšaubīts tādēļ, ka šī tiesa varbūt nezināja, ka, iespējams, EFSA piemēroja stingrāku standartu nekā "īpašs", proti, "unique".

142. Apgalvojumu, ka ir pārkāpts EKL 95. panta 5. punkts, varētu atzīt par pamatotu tikai tad, ja tiktu pierādīts, ka ir izpildīti visi šīs tiesību normas nosacījumi. *Land Oberösterreich* un Austrija nav pierādījušas,

ka tas tā ir, ne Pirmās instances tiesā, ne arī Eiropas Kopienų Tiesā, jo tās nav pierādījušas, ka ir izpildīti i) un v) nosacījumi, tos aplūkojot kopā, ka pastāv jauni dati par problēmu, kura radusies pēc Direktīvas 2001/18 pieņemšanas. Tās ir tikai atkārtoti iesniegušas datus, ko aplūkoja EFSA un Komisija, un ir (pareizi) norādījušas, ka jaunu pastāvošo datu analīzi, kuras rezultātā izvirzīti jauni secinājumi, var uzskatīt par "jauniem datiem" EKL 95. panta 5. punkta nozīmē un ka problēmu, kura ir bijusi apslēpta saskaņošanas pasākuma paredzēšanas laikā, šīs pašas tiesību normas nozīmē var uzskatīt par problēmu, kas radusies pēc paredzēšanas, ja tā tiek atklāta tikai pēc šī datuma. Tās nav paskaidrojušas, kā iesniegtie dati varētu atbilst šiem kritērijiem, un nav minējušas, par kuriem šo datu aspektiem tās apgalvo, ka tie ir jāņem vērā.

143. Es labi apzinos, ka mani secinājumi — vai, iespējams, drīzāk to sekas — neapmierinās ne tikai apelācijas sūdzības iesniedzējas, bet arī daudzas personas un organizācijas, kas ir patiesi un ļoti norūpējušās par vēl pilnībā nenoskaidrotajiem riskiem, kas saistīti ar ĢMO pavairošanu.

144. Tomēr man ir jāatgādina divi apsvērumi.

145. Pirmkārt, kā es iepriekš esmu paskaidrojis⁶¹, šīs bažas ir politiska rakstura bažas, kuras ir jārisina politiskos forumos. Ne šī, ne arī kāda cita tiesa nevar noteikt pareizo valstu vai Kopienų vides politiku. Un attiecīgās bažas pašas par sevi nav tieši attiecināmas uz šajā lietā — pirmajā vai apelācijas instancē — izvirzītajiem juridiskajiem jautājumiem.

drošības klauzulu, un tās var veikt pasākumus atbilstoši 26.a pantam⁶². Turklāt atbilstoši 2003. gada pamatnostādņēm⁶³ tās var un tām jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka ĢMO audzēšana bez sajaukšanās var līdzāspastāvēt ar blakus esošo tradicionālo vai bioloģisko lauksaimniecību.

147. Taču tās nedrīkst pieņemt tiesību aktus, ar ko tiek piemērots vispārējs ĢMO aizliegums to teritorijā, ja vien tās nevar sniegt pierādījumus, kas atbilst EKL 95. panta 5. punkta kritērijiem.

Par tiesāšanās izdevumiem

146. Otrkārt, ir skaidrs, ka valsts un reģionālajām iestādēm dalībvalstīs ir ievērojamas pilnvaras un pienākumi ņemt vērā šīs bažas, formulējot to politiku un piemērojot Kopienų politiku. Tās var pieņemt tādus tiesību aktus, kādi galu galā ir pieņemti Augšāustrijā, saskaņā ar kuriem ir noteikti stingri ierobežojumi ĢMO audzēšanai. Tās var iesaistīties Kopienų apstiprināšanas procedūrā atbilstoši Direktīvas 2001/18 C daļai. Tām ir jānodrošina monitorings un ziņošana par jaunu informāciju atbilstoši šīs direktīvas 20. pantam, tās var atsaukties uz 23. pantā paredzēto

148. Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Komisija ir prasījusi atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, un, pēc manām domām, apelācijas sūdzību iesniedzēju argumenti kopumā ir jānoraida, kaut gan tās ir identificējušas iespējamus pārsūdzētā sprieduma trūkumus.

61 — 70.–73. punkts.

62 — Skat. iepriekš attiecīgi 11., 12. un 13. punktu.

63 — Skat. iepriekš 18. un 19. punktu.

Secinājumi

149. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es uzskatu, ka Tiesai:

- jāatceļ Pirmās instances tiesas 2005. gada 5. oktobra spriedums apvienotajās lietās T-366/03 un T-235/04 daļā, kurā ir noraidīts pamats par EKL 95. panta 5. punkta pārkāpumu;
- jānoraida prasības šajās lietās, un
- jāpiespriež apelācijas sūdzības iesniedzējam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.